

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Varhaiskasvattajien näkemyksiä lasten päivähoidon aloitusprosessista

Vuorinen, Heli

2015 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Opinnäytetyö

Heli Vuorinen ZYB13SJ
Perhekeskeisen varhaiskasvatuksen
kehittäminen ja johtaminen, YAMK
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2015

Vuorinen, Heli

Varhaiskasvattajien näkemyksiä lasten päivähoidon aloitusprosessista

Vuosi 2015 Sivumäärä 62

Opinnäytetyöni tarkoitus oli saada varhaiskasvattajien ääni kuuluviin sekä tuoda esiin heidän näkemyksiään lasten päivähoidon aloitusprosessista ja sen sujuvuudesta. Tarkoitukseni oli tutkia, miten lasten päivähoidon aloitusprosessi toimii Keravalla ja mitkä ovat prosessin haasteita sekä kehitettäviä alueita. Halusin myös saada selville varhaiskasvattajien kokemuksia aloitusprosessiin kuuluvasta kotona tehtävästä aloituskeskustelusta. Tutkimukseni toimii kehittämistyön välineenä Keravan varhaiskasvatuksessa.

Opinnäytetyöni on kvantitatiivinen tutkimus, joka sisältää myös kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä. Lähetin kyselyn Keravan kaupungin kunnallisten päiväkotien lastenhoitajille ja lastentarhanopettajille. Kysely sisälsi sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Lisäksi tein kaksi haastattelua. Analysoin kvantitatiivisen aineiston Excel-tilukkolaskentaohjelmaa apuna käyttäen. Avoimet kysymykset sekä haastattelut analysoin aineistolähtöisen sisälönanalyysin keinoin teemoittelemalla.

Kyselystä selvisi kasvattajien olevan hyvin tietoisia aloitusprosessin sujuvuudesta ja merkityksestä. Kasvattajat näkivät prosessissa ja sen käytännön toteutuksessa paljon hyviä puolia, mutta myös haasteita ja kehitettäviä asioita tuli esiin. Pääasiallisena toiveena tutkimuksen myötä ilmeni, että kasvattajat toivoivat lapsen ja lapseen tutustumiselle jätettävän reilusti kiireetöntä aikaa.

Tuloksista voi päätellä, että Keravan päivähoidon aloitusprosessi toimii pääpiirteittäin hyvin ja kotona tehtävä aloituskeskustelu on vastaisuudessaakin suositeltava työtapa. Kehittämisköulmasta katsottuna huomiota on syytä kiinnittää turvallisuusasioihin, henkilöstön kehittämiseen sekä vuorovaikutukseen perheiden kanssa.

Vuorinen, Heli

The Early Childhood Educators' views on the Starting Process of Day Care

Year	2015	Pages	62
------	------	-------	----

The purpose of this study was to find out how early childhood educators experience the process of starting day care. The aim of this study was to explore how this process works in Kerava, what are the challenges of this process and how the process should be developed. I also wanted to find out early childhood educators' experiences of the starting discussion held at a child's home. This study will be a part of development process in the early childhood department of Kerava.

This thesis is a quantitative study which also includes qualitative study features. I sent a questionnaire to all kindergarten nurses and teachers who work in municipal day care centers in Kerava. The questionnaire included both multiple choice questions and open questions. I also conducted two interviews. I analyzed the quantitative material by using the Excel spreadsheet program. The open questions and interviews were analyzed by sorting themes that came up from the material.

The results of the survey showed that the early childhood educators are very aware of the flow and meaning of the process. The educators saw a lot of good things in the process but some challenges and things which need to be developed also came up. The main hope which the educators expressed was that there should be enough time for children to settle in day care and also time to get to know each other properly without hurry.

The results of this study conclude that the process of starting day care in Kerava mainly works well. In addition, the starting discussion made at the child's home can be recommended as a beneficial method. From the developmental point of view the focus should be on safety issues, developing day care staff and interaction with families.

Keywords: the starting process, educational partnership, interaction, quality

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Tausta ja tarve	7
3	Päivähoidon aloitusprosessi Keravalla.....	8
4	Päivähoidon laatu	10
4.1	Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa	10
4.2	Laadun ja pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen.....	12
4.3	Aloitusprosessin arviointi ja kehittäminen.....	13
5	Lapsen hyvä arki	14
5.1	Lapsen kasvuympäristön vaikutus lapsen kehitykseen.....	14
5.2	Ekokulttuurinen teoria	16
5.3	Vuorovaikutus ja ammatillisuus kasvattajien näkökulmasta	17
6	Kasvatuskumppanuus	18
6.1	Mitä on kasvatuskumppanuus?	18
6.2	Dialogisuus kasvatuskumppanuudessa	20
7	Tutkimusongelma ja tutkimustehtävä.....	22
8	Tutkimusmenetelmälliset ratkaisut.....	22
8.1	Aineiston keruu	23
8.2	Kvantitatiivinen tutkimusote.....	24
8.3	Kvalitatiivinen tutkimusote.....	26
8.4	Aineiston analyysi	27
8.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	28
9	Tutkimuksen tulokset	29
9.1	Taustatietoa vastaajista	30
9.2	Kasvattajien näkemys päivähoidon aloitusprosessista	31
9.3	Kasvattajien näkemys kotona käytävästä aloituskeskustelusta	32
9.4	Kotona käytävä aloituskeskustelu	33
9.4.1	Merkitys	33
9.4.2	Haasteet	36
9.4.3	Vahvuudet	39
9.4.4	Kehittämisehdotukset	41
9.4.5	Tuen tarve	44
10	Johtopäätökset	47
11	Pohdinta	51
	Lähteet	54
	Taulukot	58

1 Johdanto

Aloitin opinnäytetyöni suunnittelun loppusyksystä 2013 yhteistyössä työnantajani, Keravan kaupungin kanssa. Oma työyksikköni on pieni, joten pelkästään sen tutkiminen ei ollut mielekästä. Halusin työlleni laajemman mittakaavan. Otin yhteyttä Keravan kaupungin varhaiskasvatussuunnittelijoihin, ja myös heidän mielestään tällaiselle tutkimukselle ja kartoitukselle oli tarvetta eli opinnäytetyöni sopi tarkoitukseen hienosti. Tutkimukseni tarkoituksena oli tarkastella varhaiskasvatuspalvelua ja lasten päivähoiton aloittamiseen liittyvää prosessia henkilöstön näkökulmasta. Tutkimukseni tarkoituksena oli myös toimia kehittämistyön välineenä varhaiskasvatuksessa.

Aloitusprosessin kehittäminen on osa Keravan varhaiskasvatusorganisaatiossa tehtävää kehittämistä. Kehittäminen käsitteenä on hyvin moniulotteinen. Esimerkiksi Mikko Luoma (2011) on kääntänyt artikkelissaan englanninkielisen verbin ”develop” ja saanut tälle kehittää-verbille laajan määritelmän. Suomennoksen mukaan kehittäminen nähdään jonkin ominaisuuden lisäämisinä tai lisääntymisenä, kasvuna tai kasvattamisena sekä lisäksi kykyjen tai mahdollisuuksien esiin saattamisena. Edellä mainitut sopivat varhaiskasvatuksessa työskentelevien henkilöiden kehittämiseen ja kehittymiseen. Päivähoito-organisaatioon nähden kehittämisen tarkoituksena on organisaation saattaminen esimerkiksi nykyistä kyvykkäämmäksi, kehittyneemmäksi tai toimintakykyisemmäksi. Pyrkimyksenä on siis parantaminen tai muuttaminen. Luoma (2011) kysyykin artikkelissaan mielenkiintoisesti, voiko olla olemassa toimivaa organisaatiota, johon ei liittyisi joko kehittämistä tai kehittymistä. Vastaus tähän hänen mukaansa on ”ei”. (Luoma 2011, 27-28.)

Tutkimuksestani ilmenee lapsen päivähoiton aloitusprosessin kulku ja sen periaatteet, jotka ovat samat koko Keravan kaupungin kunnallisissa varhaiskasvatusyksiköissä. Teoreettinen viitekehys koostuu lisäksi lapsen hyvän arjen kuvaamisesta, Bronfenbrennerin ekologisesta systeemiteoriasta, vuorovaikutuksesta ja kasvatuskumppanuudesta. Käsittelem myös henkilöstön ammatillisuuteen ja sen kehittämiseen liittyviä seikkoja. Varhaiskasvatuksen laatu on yksi olennainen osa-alue, johon tutkimukseni pohjautuu.

Opinnäytetyöni on kvantitatiivinen tutkimus, jossa on vahvasti mukana kvalitatiivinen tutkimusote. Keräsin pääasiallisen tutkimusaineiston kyselylomakkeella. Kysely koski koko kaupungin kunnallisten päiväkotien varhaiskasvattajia, eli ammattiryhminä lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia, joita Keravan kaupungin palveluksessa on yhteensä noin 200. Kyselyn lisäksi tein haastatteluja osalle vastaajista. Suurin osa vastaajista on työuransa varrella osallistunut jossain vaiheessa kotona tehtäviin aloituskeskusteluihin, mutta osallistumattomiltakin saatu tieto, erityisesti kehittämis ehdotukset, on arvokasta tutkimukseni kannalta. Tarkoitukseni

oli nimenomaan saada henkilöstön ääni kuuluviin prosessin sujuvuuden ja siihen liittyvän kehittämistyön selvittämiseksi.

Kyselylomakkeiden kautta saamani aineiston analysointi tapahtui tilastollisia menetelmiä käyttäen Excel-tietokoneohjelman avulla. Tekemäni haastattelut sekä kyselyn avoimista kysymyksistä saadut vastaukset analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin teemoittamalla ja nostamalla esiin aloitusprosessia koskevat tärkeimmät tekijät syventääkseni kyselyn monivalintakysymysten kautta saamiani tietoja.

Aloittaessani opinnäytetyötäni Keravan aloitusprosessiin kuuluvia aloituskeskusteluja ei ollut tutkittu, eikä tarkkaa tietoa ollut esimerkiksi siitä, kuinka suuri osa aloituskeskusteluista käydään lapsen kotona. Kasvattajien kokemuksia ja tuntemuksia prosessin sujuvuudesta käydään varmastikin varhaiskasvatusyksiköissä läpi, mutta tämä tieto pysyy lähinnä oman yksikön sisällä. Tutkimukseni avulla tätä kuvaa voitiin laajentaa ja kartoittaa kasvattajien näkemyksiä sekä tuoda niitä julki.

2 Tausta ja tarve

Kerava on vihreä, noin 35 000 asukkaan kaupunki Uudellamaalla Etelä-Suomessa noin 30 kilometrin päässä Helsingistä (Kerava-info). Asukasmäärästä reilut 8 % on 0-6-vuotiaita, eli kaupungissa on vuoden 2013 tilaston mukaan 2837 alle kouluikäistä lasta. Lasten päivähoitopaikkoja Keravalla on yhteensä 1864. Luku pitää sisällään kaupungin omistamat päiväkodit (1278 paikkaa), yksityiset ostopalvelupäiväkodit (448 paikkaa) ja ohjatut perhepäivähoitopaikat (138 paikkaa). Kaupungin omistamissa päiväkodeissa kokopäiväisiä hoitopaikkoja on 1141 ja puolipäiväisiä 40. Lapsia kokopäiväryhmissä on 1238 ja puolipäiväryhmissä 40. (Kerava 2014, 3,10.)

Keravan kaupungin varhaiskasvatuksessa on otettu vuonna 2010 käyttöön uusi tutustumisprosessi päivähoiton aloitusvaiheessa. Prosessi sisältää aloituskeskustelun lapsen kotona, jolloin lapsen tulevan ryhmän kasvattaja kohtaa perheen ensimmäistä kertaa lapselle tutussa ympäristössä. Mikäli perhe toivoo aloituskeskustelun pidettävän päiväkodissa, on sekin mahdollista. Aloitusprosessiin kuuluu myös johtajan ja perheen välinen keskustelu, jolloin perhe tulee päiväkodille tekemään palvelusopimuksen. Prosessiin sisältyy myös päiväkodin toimintaan, ryhmään, uusiin kavereihin ja kasvattajiin tutustuminen ennen varsinaisen päivähoiton aloittamista. Nämä tutustumispäivät sovitaan yksilöllisesti perheen kanssa.

Keravan kaupungin päivähoiton aloitusprosessia koskien on tehty AMK-opinnäytetyö vuonna 2013. Reetta Lappalainen tutki perheiden kokemuksia aloitusprosessista ja sen toteutumisesta. (Lappalainen 2013.) Oma tutkimukseni kohdistuu nimenomaan henkilöstöön ja koko aloitusprosessin kehittämiseen. Keravan varhaiskasvatuspalvelujen kehittämistä on tutkittu

avoimen varhaiskasvatuspalvelun osalta vuonna 2013 valmistuneessa YAMK-opinnäytetyössä. Anna-Lisa Olsen on tutkinut avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa toimivien näkemyksiä. Hänen opinnäytetyönsä tarkoituksena oli laatia kartoitusten pohjalta kehittämissuunnitelma toimijoiden verkostoitumiseen ja palvelujen tarjoamiseen keravalaisille lapsiperheille. (Olsen 2013.)

Tutkimukseni toimeksiantajana on Keravan kaupungin kasvatus- ja opetusviraston varhaiskasvatusosasto. Kiinnostukseni aloitusprosessia ja erityisesti kotona tehtäviä aloituskeskusteluja kohtaan heräsi oman lastentarhanopettajan työni kautta. Keskusteltuani varhaiskasvatuksen suunnittelijan kanssa kävi ilmi, että aloitusprosessin arviointi olisi tarpeellista, sillä uusia asiakasperheitä koskeva tutustumiskäytäntö on vielä melko uusi. Tarkoitukseni olikin selvittää varhaiskasvatusyksiköissä työskentelevien kasvattajien kautta, miten tämä prosessi toimii ja mitä kehitettävää siinä on. Varhaiskasvatusosaston mukaan heillä ei ollut tämän hetken tietoa esimerkiksi siitä, kuinka suuri osa aloituskeskusteluista käydään kotona ja kuinka suuri osa päiväkodissa. Kotona tehtäviä keskusteluja kuitenkin pidetään ensisijaisena vaihtoehtona ja ne ovat tärkeässä roolissa päivähoitotaipaleen aloittamisessa ja perheen kohtaamisessa.

Tarkastelen aloitusprosessia ja siihen kuuluvia keskusteluja varhaiskasvattajien näkökulmasta. Halusin saada heiltä esiin kokemuksia aloitusprosessin toimivuudesta, sen hyviä ja huonoja puolia sekä kehittämiskohteita. Tutkimuksessani keskityn tarkastelemaan erityisesti sitä, miten aloitusprosessi tukee lapsen sopeutumista päivähoitoon sekä kasvattajan ja lapsen vuorovaikutussuhteen syntymistä. Pohdin myös sitä, millaista tukea kasvattajat tarvitsevat aloitusprosessin toteuttamisen suhteen. Tämän opinnäytetyöni tarkoitus on toimia kehittämistyön välineenä Keravan kaupungin varhaiskasvatuksessa.

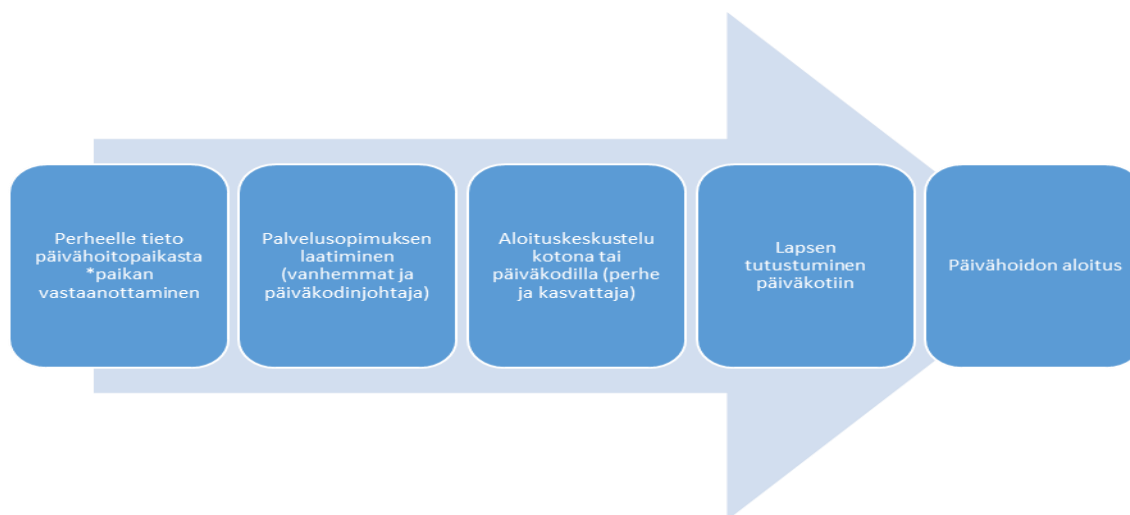
Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat kasvatuskumppanuus, päivähoiton aloitusprosessi, vuorovaikutus, kiintymyssuhde, ammatillisuus ja laatu.

3 Päivähoidon aloitusprosessi Keravalla

Keravan kaupungin internetsivuilla kerrotaan, että päivähoitolain mukaisten varhaiskasvatuspalveluiden ja perusopetuslain mukaisten esiopetuspalveluiden tuottaminen ja kehittäminen on määritelty varhaiskasvatuksen tehtäväksi. Tavoitteena on lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen. Varhaiskasvatus määritellään pienten lasten kasvatukselliseksi vuorovaikutukseksi ja se muodostaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden. Johdonmukainen jatkumo lapsen kehitykselle muodostuu varhaiskasvatuksesta, esiopetuksesta ja perusopetuksesta. (Varhaiskasvatus, 2014.)

Keravalla toimii 18 kunnallista päiväkotia (Päiväkodit, Keravan kaupungin internetsivut). Näissä päiväkodeissa tarjotaan koko- ja osapäivähoitoa alle kouluikäisille lapsille. Toiminta on tavoitteellista ja siitä vastaa kasvatusalan koulutuksen saanut henkilökunta. Lasten ja vanhempien kanssa pyritään muodostamaan turvallinen ja luottamuksellinen suhde lapsen hyvän hoitopäivän toteutumiseksi. (Päiväkotihoido, 2014.)

Päivähoitopaikkaa tulee hakea lapselle vähintään neljä kuukautta ennen hoidon tarpeen alkamista. Jos hoidon tarve aiheutuu työllistymisestä, opiskelusta tai koulutuksesta, on päivähoitopaikkaa haettava niin pian kuin mahdollista. Kunta on velvollinen järjestämään päivähoitopaikan kahden viikon kuluessa päivähoitohakemuksen jättämisestä. Hakualueena on koko Kerava. Vuorohoitotarpeessa kaupunki ostaa palvelun yksityiseltä päiväkodilta. Päivähoitopaikkaa haetaan Keravan kaupungin internetsivujen kautta sähköisesti asiointipalvelu Hakuhelmässä. Myös varhaiskasvatusyksiköistä ja -osastolta saa hakulomakkeita tarvittaessa. (Hakeminen, 2014.)

Kuvio 1: Lapsen päivähoitoprosessin eteneminen

Perheen saadessa päätöksen päivähoitopaikasta, sen vastaanottamisesta tulee ilmoittaa kirjallisesti mahdollisimman pian, viimeistään kahden viikon kuluessa tiedon saamisesta. Kirjallisesti vahvistetusta paikan vastaanottopäivästä lukien peritään päivähoitomaksu. Mikäli perhe ei ota saamaansa päivähoitopaikkaa vastaan, tulee sitä hakea uudelleen. Tästä alkaa neljän kuukauden järjestämisaika. Pyynnöstä voi myös päivittää vanhan hakemuksen. Jos perhe ei tuo lasta hoitoon tai sovi hoitopaikan käyttämisestä kahden viikon kuluessa, päivähoitopäätös raukeaa. Peruuttamatta jätetystä hoitopaikasta voidaan myös periä hoitomaksu. (Varhaiskasvatuksen ohjeita huoltajille, 2014.)

Keravalla on sovittu yhtenäiset toimet, joiden avulla lasta ja perheitä tuetaan päivähoiton aloittamisessa (Kuvio 1). Kun vanhemmat ovat ilmoittaneet päätöksensä päivähoitopaikan vastaanottamisesta, laaditaan lapsen päivähoitoa koskeva palvelusopimus. Tämän sopimuksen laativat vanhemmat ja varhaiskasvatusyksikön johtaja. Kasvatuskumppanuus alkaa lapsen päivähoiton aloituksesta. Kasvatuskumppanuus tarkoittaa päiväkodin työntekijöiden ja vanhempien tietoista sitoutumista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Ennen kuin lapsi aloittaa päivähoiton, lapsen kotona tai hoitopaikassa toteutetaan aloituskeskustelu ja samalla sovitaan lapsen tutustumisesta tulevaan hoitopaikkaan. Yhteinen aloituskeskustelu sovitaan lapsen tulevan päiväkotiryhmän kasvattajien toimesta ja keskustelu käydään joko lapsen kotona tai päiväkodissa yhdessä vanhempien ja lapsen kanssa. Noin tunnin mittaisessa keskustelussa vanhemmille tarjotaan mahdollisuus kertoa lapsesta asioita, jotka auttavat tutustumaan lapseen ja myös perheeseen. Aloituskeskustelussa myös sovitaan ajat, jolloin lapsi vanhempineen voi tulla tutustumaan tulevaan hoitopaikkaan. Vanhempi tai vanhemmat voivat olla mukana hoitopaikassa ja tutustua arjen toimintoihin, myös ulkoiluun, ruokailuun ja lepoon, yhdessä lapsen kanssa. Myöhemmillä kerroilla lapsi voi tutustua hoitopaikkaan yksikseen muutaman tunnin ajan. Kokonaisuudessaan tutustumisprosessiin ja hoidon aloittamisen toteuteluun olisi hyvä varata aikaa vähintään viikon verran, riippuen lapsen ja perheen tarpeesta. Tavoitteena on luoda luottamuksellinen ja turvallinen suhde lapseen ja perheeseen jo heti päivähoiton alkutaipaleella. Vanhempien toiveita ja ajatuksia kirjataan ylös tutustumisaikana ja noin kahden kuukauden kuluttua päivähoiton aloittamisesta lapselle laaditaan oma varhaiskasvatus-suunnitelma. (Varhaiskasvatuksen ohjeita huoltajille, 2014.) Pyrkimyksenä on, että aloitusprosessin toteuttaa perheen kanssa lapselle nimetty vastuuhoitaja: Hän huolehtii tutustumiskäynnistä ja aloituskeskustelusta lapsen kotona, vastaanottaa perheen heidän tullessaan tutustumaan päiväkotiin sekä on lapsen vierellä lapsen ensimmäisinä hoitopäivinä.

4 Päivähoidon laatu

Tänä päivänä päivähoiton laadusta keskustellaan paljon ja sen kehittämiseen kiinnitetään aktiivisesti huomiota. Laadunhallintamenetelmät ovat kehittyneet ja päivähoiton sekä perheiden yhteistoimintaa korostetaan tässäkin asiassa. Seuraavaksi esittelen laadunhallintaa, sen kehittämistä ja arviointia varhaiskasvatuksessa.

4.1 Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa

Päivähoitosektoreilla puhutaan paljon laadusta, laadunhallintamenetelmistä ja laadun kehittämisestä. Aiemmin tämä asia puuttui päivähoidosta, kunnes 1980-luvulla vanhempien aktiivisuus keskustelunherättäjinä muutti asian. Keskustelua herättivät mm. päiväunet, säännöt ja toiminnan pakkotahtisuus, eli yleiset päivähoiton kasvatuskäytännöt. Sittemmin myös päivä-

hoidon kasvatushenkilöstö on liittynyt mukaan laatu keskusteluun nostamalla esiin huolta esimerkiksi lapsiryhmien kasvusta ja henkilökunnan määrän vähydestä. Vuonna 1996 tuli voimaan laki subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, joka takaa päivähoitopaikan kaikille alle kouluikäisille lapsille, ja tämä on aiheuttanut kunnille paineita lapsiryhmien suurentamiseen. Tämän vaikutuksia päivähoiton pedagogiseen laatuun ei vielä tunneta. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 152.)

Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa on Sosiaali- ja terveysministeriössä (STM) määritelty toimintatavaksi, jossa lapset, vanhemmat, henkilökunta ja hallinto arvioivat ja kehittävät yhdessä varhaiskasvatuspalveluja asettamiensa tavoitteiden suuntaisesti. Näin ollen laadunhallinta on osa jokapäiväistä työtä, ei erillinen järjestelmä. Yksikkökohtainen, yhteistyössä tehty toiminnan perusteiden pohdinta ja kirjaaminen ovat pohjana työn toteuttamisessa ja kehittämisessä. Yhteiset sopimukset menettelytavoista, arvioinnista ja seurannasta ovat hyödyllisiä. Näin voidaan varmistaa myös kehitys- ja muutosprosessin jatkuminen. Tavoitteena on lisätä asiakkaiden näkökulmaa päivähoiton ja varhaiskasvatuksen vaikuttajina ja toisaalta myös laadunhallinnan ja kehittämistyön kytkeminen varhaiskasvatustutkimuksen kautta esiin tuleviin laatu tavoitteisiin ja palveluja ohjaaviin yhteiskunnallisiin asiakirjoihin. (Varhaiskasvatustyöryhmän muistio 1999.)

Erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon lait ja asetukset ohjailevat varhaiskasvatusta. Päivähoitolaki keskeisenä lakina säätelee yleisten säännösten sisällä esimerkiksi päivähoiton järjestämistä, sen toimintamuotoja, tavoitteita, päivähoitoruokailua ja -ympäristöä sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten kuntoutussuunnitelman laatimista. Laki säätelee myös päivähoiton hallintoa, kuten esimerkiksi kunnan velvollisuutta järjestää päivähoitoa tarpeen edellyttämällä tavalla sekä päivähoitopalvelujen saatavuutta lapsen omalla äidinkielellä tarkoittaen suomen, ruotsin tai saamen kieltä. Asetus lasten päivähoidosta puolestaan säätelee esimerkiksi päivähoitoon hakemista ja henkilökunnan suhdelukua lapsimäärään nähden. (Alila 2004, 30.)

Asiakirjojen tehtävänä on ohjata laadunhallintaa sisältämänsä informaation tai tavoiteasettelun kautta. Lakien ja asetusten tehtävänä on normiohjata varhaiskasvatuksen laatua ja säädellä sen toteuttamisen ja järjestämisen perustan minimitasoa. Kuntien itsehallinnon lisääntymisestä huolimatta erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon lait ja asetukset ohjaavat päivähoitoa. (Alila & Parrila 2004, 12.)

Suomalainen päivähoitojärjestelmä ja sen laatu on herättänyt yleismaailmallista ihailua. Tutkimus, koulutus ja lastentarhatraditio sekä suomalaisen yhteiskunnan ominaispiirteet ovat rakentaneet tätä laatua. Perhe- ja lapsipoliittinen järjestelmä on kokonaisuudessaan Suomessa

vahva. Lapsista huolehditaan aina äitiysneuvolasta alkaen ja huolehtiminen jatkuu lastenneuvolan, päivä-hoidon ja koulun kautta nuoresta aikuiseen. Varhaiskasvatus on Suomessa rakentunut vahvasti kasvatuksellisen, opetuksellisen ja hoidollisen tehtävän yhdistymisen pohjalle. Se muuntautuu ajan hengen sekä lasten pedagogisen ja perheiden hoidollisten tarpeiden mukaan. Esimerkiksi esiopetus on integroitu osaksi varhaiskasvatusta siksi, että vanhempien työllistyminen perheen ulkopuolelle on vaikuttanut tähän tarpeeseen, ja lisäksi näiden yhdistäminen on huomattu erittäin toimivaksi varhaiskasvatusjärjestelmässä. Lapset tarvitsevat laadukasta ja luotettavaa päivähoitoa. Erityisesti arvostetaan monipuolisia toimintamahdollisuuksia ja lapsen yksilöllistä huomiointia. (Hujala ym. 2007, 153.)

4.2 Laadun ja pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, kasvatuskumppanuus, on tekijä, jolle varhaiskasvatuksen laatu perustuu. Lapsen kasvu, kehitys ja päivähoitossa viihtyminen on avainasemassa. Myös varhaiskasvattajien korkea koulutustaso on merkittävä tekijä suomalaisen varhaiskasvatuksen laadun toteutumisessa. Hujala ym. (2007, 153) toteavatkin, että suomalainen päivähoito on jo sinällään laadukasta, eikä systemaattisempaan laadunarviointiin tai kehittämiseen ole tarvetta. Kuitenkin laatu rakentuu monesta eri osatekijästä ja niitä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Pyrkimys laadunhallintaan, eli päivähoiton kasvatustoiminnan kehittämiseen ja laadukkaan toiminnan ylläpitämiseen on päivähoiton laadun arvioinnin keskeisin päämäärä.

Kehittämistyön perustana toimii arviointitieto. Sen avulla analysoidaan toiminnan heikkouksia ja vahvuuksia, rakennetaan kehittämistyö vahvuuksille sekä kannustetaan yksilöitä ja yhteisöjä parempiin suorituksiin kehittämistä kaipaavilla alueilla. Erityisesti kehittämistyössä tulee huomioida asiakkaiden näkökulma. Tärkeää on tuoda päivähoitotoiminta näkyväksi ja avoimeksi yleiselle keskustelulle. Myös yhteisten päivähoiton laatua koskevien päämäärien selkeyttäminen on huomioitava, jotta pystytään sovittamaan päivähoiton yleiset linjaukset sekä paikalliset pyrkimykset yhteen. Selkeiden arviointikriteerien puuttuessa valtakunnalliset päivähoiton kasvatustavoitteet ohjaavat ja antavat suuntaa sille, millaista varhaiskasvatuksen tulisi olla ja mihin siinä täytyy pyrkiä. (Hujala ym. 2007, 154 - 155.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005, 45) kerrotaan, että kunnan varhaiskasvatussuunnitelma on osana toiminnan laadun kehittämistä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa eli va-
sussa kuvataan käsitys hyvästä ja tavoiteltavasta varhaiskasvatuksesta. Tavoitteena on arvioida ja kehittää toimintaa monipuolisesti ja säännöllisesti. Arvioinnissa ovat osallisina henkilöstö, hallinto, vanhemmat, lapset ja eri yhteistyötahot. Sen avulla määritetään, miten varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet on saavutettu ja tunnistetaan toiminnan vahvuuksia sekä

kehittämistarpeita. Koko arviointiprosessia seurataan ja arvioidaan säännöllisen dokumentoinnin avulla.

4.3 Aloitusprosessin arviointi ja kehittäminen

Opinnäytetyöni tarkoituksena on toimia Keravan kaupungin varhaiskasvatustyön kehittämistyön välineenä. Kehittämistoiminnan kytkeminen tutkimukselliseen tietoon on yksi päivähoiton laadun arvioinnin tehtävistä ja sen avulla voidaan tutkimustiedon hyödyntämistä päivähoiton arjessa sekä päätöksenteossa pyrkiä vahvistamaan. Tutkimukseen perustuvan arviointitiedon kautta tuotetaan tärkeää sekä perusteltua tietoa niin varhaiskasvatussyksiköiden oman kehittämistyön kuin yhteiskunta- ja sosiaalipoliittisen päätöksenteon pohjaksi. (Hujala ym. 2007, 155.)

Hujala ym. (2007, 164) mainitsevat teoksessaan Podmoren (1993) laajan koonnin päivähoiton laatutekijöistä koskien pohjoismaista laatututkimusta. Siinä nostetaan kodin ja päivähoiton yhteistyö ja näiden keskinäinen integraatio keskeiseksi tekijäksi. Vanhempien äänen kuulemisen ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen esimerkiksi päivähoitokokeilujen ja -tutkimusten avulla on keskeinen osa laadun arviointia. Suomessa tätä määrittää esimerkiksi laki lasten päivähoitosta (19.1.1973/36), jonka mukaan päivähoitokasvatuksen tavoitteena on lasten yksilöllisen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä vanhempien kanssa (Laki lasten päivähoitosta.)

Prosessin ja sen tulosten arviointi yhdistyy tilanteen arviointiin eli analyysiin. Prosessin arvioinnin avulla voidaan selvittää, olisiko työ mahdollista tehdä vielä paremmin. Arvioinnin avulla on tarkoitus ottaa selvää prosessin ja sen tulosten laadusta, toisin sanoen selvittää, kuinka hyvä prosessi ja sen tuote ovat. Tulosten arvioinnilla voidaan mitata prosessin toteutuma eli sitä tilaa, johon on päästy ja sen jälkeen vertailla sitä tarpeisiin, vaatimuksiin ja odotuksiin. Näin voidaan selvittää prosessin laatua, joka muodostuu kohteen ominaisuuksien, yhteyksien ja niihin kohdistuvien vaatimusten sekä odotusten välisestä summasta. Laadulla tarkoitetaan tuotteen tai palvelun sopivuutta asiakkaan käyttötarpeisiin. Prosessin arvioinnissa prosessin kohde ei varsinaisesti näe tuotantoprosessia, mikäli ei itse osallistu siihen ja ole toimienpiteiden kohteena. Osallisuudella on vaikutusta myös tyytyväisyyteen prosessia kohtaan. Tuotteen, eli tässä tutkimuksessa päivähoiton aloitusprosessin, arviointi voi perustua sekä sen ominaisuuksien suoraan mittaamiseen että prosessin käyttöön. Työntekijä voi kokea prosessin laadun toteuttaessaan sitä työssään ja tätä kautta arvioida aloitusprosessin käyttötarkoitusta ja käyttöä. (Karimaa 2001, 102 - 103.)

Yleisesti prosessien tavoitteena on, että se sujuu oikein ja virheettää. Virheitä pyritään ehkäisemään jo ennalta. Prosessi pyritään pitämään hallinnassa vakioimalla eli estämällä kaikenlainen turha panosten, toimenpiteiden ja tulosten vaihtelu. Kun on kyse palvelutuotannosta, kuten päivähoidon aloitusprosessista, prosessin panoksena ovat asiakkaat. Tällöin vaihtelu on luonnollista eivätkä kaikki asianosaiset välttämättä edes halua toimia prosessin mallin mukaisesti. Silloin, kun on kyse esimerkiksi päivähoidon aloitusprosessista, on ihmisten välisen vuorovaikutuksen hallinta tärkeässä roolissa. Tällöin tiimin jäsenten on toimittava yhdessä. Prosessin täsmällisyys ja tarkkuus ovat olennaisia piirteitä prosessin hallinnan ja parantamisen kannalta. (Karimaa 2001, 114.)

Päivähoidon aloitusprosessi muodostuu kokonaisuudessaan lapsen ja perheen kanssa käytävästä yhteistyöstä. Kasvatuskumppanuus alkaa heti päivähoitopäätöksen saamisesta. Myös henkilöstö on johtajan ohella alusta alkaen mukana luomassa kasvatuskumppanuutta ja on luonnollisesti siinä mukana koko lapsen päivähoitotaipaleen ajan. Henkilöstön kokemukset, mielipiteet ja kehittämissuhteet ovat tärkeitä elementtejä laadun ylläpitämisessä ja laadun kehittämisessä. Henkilöstö on yleensä se, joka ensimmäisenä huomaa mahdolliset solmukohdat ja kehittämisen kohteet. Säännöllinen toiminnan systemaattinen arviointi mahdollistaa myös kehittämisprosessin etenemisen. Opinnäytetyöni tutkimuskohteena oleva päivähoiton aloitusprosessimalli on suhteellisen uusi käytäntö Keravalla, eikä sen sujuvuutta henkilökunnan näkökulmasta ole vielä tutkittu. Näin ollen työni toimii osana laadunarviointia ja päivähoiton kehittämistyötä nimenomaan yhden tärkeän osa-tekijän, henkilöstön, kertomana.

5 Lapsen hyvä arki

Tutkittaessa lapsen kehitystä puhutaan usein kriittisistä vaiheista ja tasannevaiheista. Etenkin varhainen lapsuus on kehityksen kaikissa ulottuvuuksissa kriittinen vaihe. Ensimmäisen vuodet ovat tärkeitä esimerkiksi varhaisten vuorovaikutussuhteiden ja sosiaalisen osaamisen oppimisen kannalta. Leikki-ikäisellä arjen toimintojen rinnalle tulevat yhä voimakkaammin muut lapset ja aikuiset erityisesti varhaiskasvatuksen myötä. Kriittisissä ikävaiheissa lapsella tulisi olla oikeus mahdollisimman pysyviin aikuissuhteisiin sekä omaa identiteettiä vahvistavaan kasvatustilanteeseen niin omassa perheessä kuin julkisen vallan järjestämissä palveluissa. Jatkuvuuden huomioiminen lapsen näkökulmasta ammattihenkilöiden tukea ja palvelua järjestettäessä tulisi varmistaa etenkin silloin, kun oman perheen sisältä sitä puuttuu. (Rimpelä 2013, 25 - 27.) Seuraavaksi esittelen muutamia tekijöitä, joilla on keskeinen vaikutus lapsen arkipäivään ja hänen kehitykseensä.

5.1 Lapsen kasvuympäristön vaikutus lapsen kehitykseen

Urie Bronfenbrenner on yhdysvaltalainen psykologi, joka on nostanut kasvuympäristöön sidotun kehitysnäkemyksen keskusteluun 1970-luvulla ja kehityspsykologiatieteen pohjalta kehittänyt ekologisen teorian (Hujala ym. 2007, 16). Tämän teorian pohjalle rakentuu kontekstuaalisen kasvun malli, jossa nostetaan esiin lapsen kasvuympäristön vaikutus lapsen kehitykseen. Kyseisessä teoriassa lapsen kasvua, oppimista ja elämää tarkastellaan lapsesta käsin. Kasvatus on yhteistyötä kaikkien niiden kesken, jotka osallistuvat lapsen elämään ja joiden elämään myös itse lapsi osallistuu. Lapsen arki on siis hänen oppimisympäristönsä. (Salminen & Tynni- nen 2011, 17.)

Bronfenbrennerin ekologinen teoria kohdistuu inhimillisen kehityksen tarkasteluun ja lähtökohtana siinä on oletus kehityksen tapahtumisesta yksilön ja ympäristön välisenä vuorovaikutuksena (Puroila & Karila 2001, 205). Lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa lähiympäristönsä kanssa. Koti on pienen lapsen kasvuympäristö, ja lapsen kasvaessa myös päiväkotia, koulu ja muut toimintaympäristöt muodostuvat keskeisiksi ympäristöiksi kasvun ja kehityksen kannalta. Perheiden toimintaan vaikuttavat myös yhteiskunnalliset asenteet ja lainsäädäntö, ja näin ollen kasvu-, oppimis- ja toimintaympäristöjen laatu tulevat ekologisen ajattelun pohjalta vanhempien ja ammattihenkilöstön yhteiseksi huoleksi. (Salminen & Tynni- nen 2011, 17.)

Ekologisessa teoriassa lapsen ja ympäristön välistä vuorovaikutusta tarkastellaan jäsentämällä lapsen kehitysympäristö asteittain laajenevaksi kontekstiksi. Vuorovaikutusta lapsen ja ympäristön välillä tarkastellaan neljän eri tason avulla. Makrosysteemi eli poliittiset rakenteet ja talous määrittävät perheen mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan palveluja. Mikrosysteemiin, eli lapsen lähipiiriin kuuluvat kodin lisäksi päiväkotia ja koulu. Mesosysteemi muodostuu lapsen sukulaisista, ystävistä ja viranomaiskontakteista (esimerkiksi puheterapia). Yhteiskunnan tukijärjestelmä ja vanhempien työolot rakentavat eksosysteemin. Viimeksi mainitussa lapsen kannalta olennaista on näiden laatu, määrä ja joustavuus. (Salminen & Tynni- nen 2011, 17.)

Päivähoito on kehittynyt tarpeesta, jonka on luonut perheen toimeentulo, työvoiman tarve ja sukupuolten välinen tasa-arvo. Kasvatuksellisia perusteita päivähoidolle on erityisesti silloin, kun vanhemmat ovat kykenemättömiä huolehtimaan lapsestaan esimerkiksi sairauden takia. Tärkeintä on, että lapsi saa riittävän hyvän hoidon ja kasvatuksen, ei niinkään se, missä lasta kasvatetaan. Laadukas päivähoito, korkeatasoinen koulujärjestelmä ja toimiva perhe- ja asuntopolitiikka on suuressa roolissa lapsen ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin kannalta. Ulkopuolinen ympäristö vaikuttaa lapsen elämään, ja yksilöllinen kehitys, kasvu sekä oppiminen tapahtuvat ympäristön yhteisprosessina. Yhteistoimintaan perustuvalla kasvatusotteella perustana toimii kontekstuaalisen kasvun malli. Tietoisuus kasvatusprosessista osana lapsen todellisuutta on kasvattajalle tärkeää. Yhteistyö ja vuorovaikutus eri toimijoiden välillä ovat kaiken toiminnan perustana ja sen avulla lapsen ja eri systeemin välille mahdollistetaan harmonia. Lapsen kasvu on aina kasvattajan, lapsen ja systeemin yhteinen asia. Kontekstuaalisessa

orientaatiossa korostetaan erityisesti perheen sosiaalisen ympäristön sekä sosiaalisen verkoston tärkeyden tiedostamista vanhempien kasvatustyön tukena. Päivähoidossa yhteistyön edellytykset rakentuvat erityisesti aikuisten toiminnasta. Näitä yhteistyön edellytyksiä ovat yhteinen tieto ja ymmärrys lapsen kasvusta, yhteisöllinen ja kokonaisvaltainen kasvattajan rooli ja lapsen huomioiminen näiden keskiössä. Tämä yhteistyö ei sulje pois lapsikohtaista kasvatusta. (Salminen & Tynninen 2011, 18 - 20.)

Päivähoidon yhtenä tehtävänä on tukea myös lapsen sosiaalista kehitystä. Mikäli lapsi on perheen ainoa tai lapsella ja hänen sisaruksillaan on suuri ikäero, hän ei välttämättä opi kotona niitä tärkeitä taitoja, joita hän oppisi luonnollisesti sisarustensa kanssa. Sisarusuhteiden kautta lapsi oppii oman vuoron odottamista, tilanneherkkyyttä, toisten huomioimista ja neuvottelutaitoja. Näitä lapsi voi harjoitella päiväkodissa ja siellä hän voi lisäksi oppia kohtaamaan erilaisista perheistä ja kulttuureista tulevia lapsia. On kuitenkin otettava huomioon, että näitä taitoja lapsi ei voi oppia lapsiryhmässä itsekseen, vaan hän tarvitsee aikuisen tukea ja ohjausta. (Kalland 2011, 148.)

Kallandin (2011) mukaan kiintymyssuhteita on tutkittu pitkäaikaisten separaatioiden ja menetyksien merkitysten pohjalta. Kiinnostuksen kohteena on ollut etenkin se, miten menetykset ja erokokemukset vaikuttavat lapsen kehitykseen. Päivähoito itsessään ei yleensä aiheuta pitkiä katkoksia lapsen kiintymyssuhteeseen. Kuitenkin tämä näkökulma on hyvä ottaa huomioon päivähoitoa tarkastellessa. Päiväkodissa lapsesta huolehtivat ammattilaiset, joilla ei lähtökohteisesti ole välttämättä tunnetasoista sitoutumista lapseen. Lisäksi kasvattajien vastuu on jakautunut useamman lapsen kesken, jolloin kenelläkään ei ole yksilöllistä vastuuta juuri kyseisestä lapsesta. Vuorovaikutussuhteita kertyy lapselle päivän aikana useita niin aikuisista kuin toisista lapsistakin. Päivähoidossa kasvattajien mahdollisuudet huolehtia kunkin lapsen yksilöllisistä tarpeista ja tavoittaa lapsen tunnetiloja ovat rajalliset. Vuorovaikutukseen ja kiintymyssuhteisiin vaikuttaa kuitenkin kokonaisuus. Kalland esimerkiksi toteaa, että vanhempien ja päivähoitopaikan välinen hyvin toimiva yhteistyö tukee lapsen kehitystä ja tähän onkin kiinnitettävä huomiota. (Kalland 2011, 154 - 156.)

Toimiva vuorovaikutus on lapsikohtaisen toiminnan tavoitteena. Lapsen hyvä olo on kaiken perusta, ja se edellyttää lapsen omien voimavarojen ja kykyjen löytämistä. Lapsen oppiminen, kasvu ja kehitys ei ole vain vanhempien tai kasvattajien toimenpiteiden seurausta, vaan lasten ja aikuisten sekä lasten keskinäisen yhteistoiminnan tulos. Tärkeää on vuorovaikutussuhteiden rakentuminen eritasoisten kasvu-ympäristötekijöiden välille. (Salminen & Tynninen 2011, 20.)

5.2 Ekokulttuurinen teoria

Ekokulttuurinen teoria kritisoi Paula Määtän (1999) mukaan Bronfenbrennerin neljän kehän hierarkiamallia. Teorian on kehittänyt Los Angelesin yliopistossa työskentelevä CHILD-tutkijaryhmä. Kyseisen ryhmän mukaan ongelmana on ekologisen teorian kaikenkattavuus, ja näin ollen on vaikeaa tunnistaa eri hierarkiatasojen ekologisten piirteiden suhteellista vaikutusta. On esimerkiksi hankalaa tunnistaa, mihin ensisijaisesti pitäisi puuttua, mikäli lapsen kasvun ja kehityksen edellytyksiin haetaan olennaisia muutoksia. (Määttä 1999, 78 - 79.)

Ekologis-kulttuurinen eli ekologinen teoria on kulttuureista riippumaton, joten sitä voidaan soveltaa kulttuurisesti erilaisten kasvuympäristöjen vertailussa ja analysoinnissa. Määtän (1999, 79) mukaan perustana teoriassa on John ja Beatrice Whittingin kehittämä psykokulttuurinen malli, joka on kehitetty 1970-luvulla. Tätä teoriaa Ronald Gallimore ja Thomas Weisner alkoivat muokata tutkiessaan perheitä, joissa on kehityksessään viivästyneitä lapsia. Tässä mallissa perheiden toimintaa arvioidaan osana yhteiskunnallista kontekstia, mutta perhe ei ole vain ulkoisten voimien kohteena, vaan subjekti, joka muokkaa omaa elämäänsä ja ulkoisia olosuhteita aktiivisesti. Oletuksena on lähtökohtaisesti se, että ekologiset vaikutukset välittyvät perheen päivittäisiin rutiineihin. Päivittäiset rutiinit nähdään tärkeinä ja arkipäivän erilaiset toiminta- ja vuorovaikutustilanteet ovat keskeisiä lapsen kehityksen kannalta. (Määttä 1999, 79.)

Perheen perhekulttuurin tunteminen on ammatti-ihmisten apuna, kun halutaan ymmärtää, miksi vanhemmat ajattelevat, tuntevat ja toimivat tietyllä tavalla. Yhteistyön kannalta on tärkeää olla tietoisia vanhempien uskomuksista perheen ja lapsen parhaasta. Tämä ei tarkoita sitä, että ammatti-ihmisen tarvitsisi sitä aina hyväksyä. (Määttä 1999, 82.)

5.3 Vuorovaikutus ja ammatillisuus kasvattajien näkökulmasta

Kasvatuksellinen ja pedagoginen vuorovaikutus on keskeinen osa varhaiskasvatusta, sillä lapsen kasvu ja kehitys tapahtuu sen keskellä. Keskusteluilla on erilaisissa vuorovaikutussuhteissa tärkeä rooli, koska lasten ja aikuisten arki on täynnä keskusteluja. Varhaiskasvatusta kehitettäessä huomio kiinnittyy erityisesti lasten havainnointiin ja sen merkitykseen pedagogisessa suunnittelussa ja arvioinnissa. Ammatillisia keskusteluja ja niiden merkitystä kasvatustyössä huomioidaan vähemmän. Keskustelut sisältyvät niin itsestään selvästi varhaiskasvatuksen arkeen, ettei niiden merkitystä tunnisteta ennen kuin niihin kiinnitetään tietoisesti huomiota. Merkittävä osa päivän työstä perustuu erilaisille keskusteluille niin epämuodollisissa kuin muodollisissakin kohtaamisissa. Päivään sisältyy keskusteluja ja kuulumisia työkavereiden kanssa, kohtaamistilanteita perheiden kanssa, puheluita, palavereja jne. Keskustelujen kenttä on hyvin monitasoinen. Varhaiskasvatuksen ammatillisuus ja siihen kohdistuvat osaamisodotukset määritellään suurelta osin keskustelujen kautta. Keskusteluilla on suuri merkitys, eikä ole samantekevää miten tai millaisissa tilanteissa niitä käydään. Usein olosuhteet ovat epäsuotuisat

esimerkiksi kiireen tai keskusteluun valmistautumattomuuden vuoksi. (Nummenmaa & Karila 2011, 11 - 13.)

Varhaiskasvatuksen perustehtävänä on lapsen kasvun ja kehityksen edistäminen inhimillisen toiminnan eri alueilla ja tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Varhaiskasvatuskentällä käytävät ammatilliset keskustelut ovat kasvatustieteen vuorovaikutusta. Päiväkodissa kasvatustieteen vuorovaikutus liittyy ammattilaisten keskinäiseen, vanhempien ja ammattilaisten väliseen, kasvattajien ja lasten sekä lasten keskinäiseen kanssakäymiseen. Keskustelut ovat näiden monimuotoisten kohtaamisten konkreettisia ilmentymiä. Tietojen vaihto ja välittäminen, kokemukset, neuvonta, ohjaus ja neuvottelu tapahtuvat keskustelujen avulla. Miten näitä keskusteluja käytetään, on tärkeää tunnistaa ja tiedostaa. Aikuisten väliset keskustelut ovat erilaisia kuin lasten kanssa käytävät, vaikka molemmissa onkin keskipisteenä keskustelun vuorovaikutuksellisuus. (Nummenmaa & Karila 2011, 16 - 17.)

6 Kasvatuskumppanuus

Seuraavaksi esittelen kasvatuskumppanuutta ja sen muodostumista. Nostan esiin myös dialogisuuden, joka on tärkeässä roolissa kasvatushenkilöstön ja asiakasperheen välisessä vuorovaikutuksessa.

6.1 Mitä on kasvatuskumppanuus?

Nykypäivän päivähoito kasvatustieteen instituutiona muodostaa keskeisen lapsiin kohdistuvan yhteiskunnallisen toimintaympäristön. Niin päivähoitoa, esiopetusta kuin kouluakin ohjaa yhteiskuntapolitiikka ja sen tulkinnat lapsuudesta. Toiminta pyritään perustamaan tieteelliseen tietoon esimerkiksi kasvatustieteen ja psykologian alueelta. Ammattikäytännöissä ovat läsnä myös työntekijöiden yksilölliset tulkinnat lapsesta, hänen kehittymisestään ja niistä tekijöistä, jotka hänen kehitykseensä vaikuttavat. Oleellista on myös ammattilaisten ymmärrys lapsuuden olemuksesta ja merkityksestä. (Nummenmaa & Alasuutari 2008, 19 - 20.)

Lesley Gallagher ja Mary Jane Kehily (2013) käsittelevät artikkelissaan lapsuutta sosiokulttuurisesta näkökulmasta. Heidän mukaansa sosiokulttuurista tutkimusta hallitsevat kaksi tekijää, kehitys ja sosialisatio. Näissä molemmissa lapsi nähdään syntyessään sekä biologisesti että sosiaalisesti keskeneräisenä ja läpikäy elämänsä erilaisia prosesseja, joiden kautta hän kehittyy ja sosiaalistuu. Lapsuus ei ole maailmanlaajuisesti samanlainen ilmiö tai tapahtuma, vaan se on paremminkin kulttuurisidonnainen tuote, joka vaihtelee ajasta ja paikasta riippuen. (Gallagher & Kehily 2013, 220, 248.)

Varhaiskasvatusta on Suomessa kehitetty viime vuosina aktiivisesti. Vuonna 2003 Stakes laati yhdessä asiantuntijoiden kanssa Varhaiskasvatuksen perusteet (Vasu) -asiakirjan. Vuonna 2005 julkaistiin toinen painos, johon oli tehty pieniä muutoksia. Tämän valtakunnallisen suunnitelman arvo-pohjana on lapsen oikeuksien sopimus ja sen tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi. Yhtenä päämääränä on lisätä ammatillista tietoisuutta varhaiskasvattajien keskuudessa sekä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuspalveluissa. Kunnilla on oma varhaiskasvatussuunnitelmansa ja jokaisella päiväkodilla tulee olla myös oma suunnitelmansa. Sen pohjalta henkilöstö suunnittelee, toteuttaa ja arvioi työtään. (Salminen & Tynninen 2011, 33.)

Kasvatuskumppanuus alkaa tutustumisesta, ja aloitusprosessin ja -keskustelun lähtökohtana on antaa perheelle puheenvuoro. Tavoitteena on myös vanhempien auttaminen lapsen päivähoidon aloituksen valmistamiseen. Kasvattajan on tärkeää kuulla ja olla tietoinen mahdollisista peloista, toiveista ja odotuksista päivähoidon aloituksen suhteen. Vanhempien kokemus kuulluksi tulemisesta on tärkeää luottamuksellisen suhteen luomiseksi. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41 - 42.)

Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Se tarkoittaa myös vanhempien ja kasvattajien tasavertaista vuorovaikutusta. Samanarvoiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot lapsesta sekä taidot toimia lapsen kanssa yhdistyvät lapsen hyvinvointi huomioiden. Ensisijainen kasvatustavuu ja -oikeus on vanhemmilla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005, 11) mukaan varhaiskasvatuksessa tarvitaan vanhempien ja kasvattajien kiinteää vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Tavoitteena on yhteinen kasvatustehtävä, joka muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden.

Lapsen tarpeiden huomioiminen on kasvatuskumppanuuden perusta. Lapsen oikeuksien ja edun toteuttaminen ohjaa varhaiskasvatuksen toimintaa. Lapselle tärkeimpien tahojen, eli vanhempien ja varhaiskasvattajien tiedot ja kokemukset yhdistyvät kasvatuskumppanuudessa. Yhteistyössä keskusteltavia asioita ovat arvot, näkemykset ja vastuut. Lisäksi yhteistyön konkreettinen organisointi ja lapseen liittyvät sopimukset sisältyvät kasvatuskumppanuuteen. Myös mahdollisuuksia varhaiskasvatuskeskusteluihin on järjestettävä. Ensisijainen vastuu kasvatuskumppanuuden sisällyttämisestä osaksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa on kasvatushenkilöstöllä. Lapsen varhaiskasvatus perustuu tähän hoitosuhteen alussa laadittavaan suunnitelmaan. Sen tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnassa. Tämän avulla kasvattajat voivat toimia johdonmukaisesti sekä lapsen yksilölliset tarpeet huomioiden. Lapsen kehityksen systemaattinen ja tietoinen havainnointi ja näiden tietojen huomioiminen toiminnan suunnittelussa kuuluu henkilöstön tehtäviin. Lapsen

varhaiskasvatussuunnitelmassa huomioitavia asioita ovat lapsen kokemukset, tämän hetken tarpeet ja tulevaisuudennäkymät, mielenkiinnon kohteet, vahvuudet sekä lapsen yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeet. Huomiota kiinnitetään erityisesti lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Hyvinvointiin liittyvät huolenaiheet sekä ongelmat otetaan esille mahdollisimman konkreettisin ja yhteistyössä vanhempien kanssa niihin haetaan ratkaisua. Lapsen on mahdollista osallistua suunnitelmansa laatimiseen ja arviointiin yhdessä sovitulla tavalla. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa ja sen toteutumista arvioidaan ja seurataan säännöllisesti niin vanhempien kuin kasvattajienkin kanssa. (Vasu 2005, 31 - 33.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteena on lisäksi tunnistaa herkästi ja mahdollisimman varhain lapsen mahdollisen tuen tarve jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella. Yhteistyössä vanhempien kanssa luodaan yhteinen toimintastrategia lapsen tukemiseksi. Ongelmatilanteisakin vanhempien ja varhaiskasvattajien välille tulee luoda kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. Vanhempien ääni tulee ottaa huomioon myös yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaa laatiessa. Sisältöön vaikuttaminen ja sen toteutumisen arviointiin osallistuminen tulee olla kaikille vanhemmille mahdollista. Tämän arvioinnin pohjalta varhaiskasvatushenkilöstö sekä arvioi että kehittää suunnitelmaa määrääjain, mutta aina myös tarvittaessa. Yksi kasvatuskumppanuuden tavoite on myös edistää vanhempien keskinäistä yhteistyötä eri muotojen ja tapojen avulla (Vasu 2005, 31 - 32.)

6.2 Dialogisuus kasvatuskumppanuudessa

Kahden osapuolen välillä tapahtuva vuorovaikutus ei ole yksisuuntaista, vaan viestin syntyminen vaatii molempien aktiivisuutta. Ammattilaisen vastuulla on etsiä sellainen viestinnän taso ja tapa, jossa keskustelu mahdollistuu. Tärkeintä ei ole saavuttaa yksimielisyyttä käsiteltävästä asiasta vaan luoda sellainen tila, jossa yhteisymmärrys saavutetaan erilaisista mielipiteistä ja näkökulmista huolimatta. Näin voidaan saavuttaa mahdollisuus laatia yhteiset tavoitteet ja työskennellä niiden saavuttamiseksi. Tämä ei tapahdu hetkessä. Työntekijältä tämä vaatii erityistä sensitiivisyyttä ja oman kommunikointityylin sopeuttamista kunkin asiakasperheen tyyliin sopivaksi. Vuorovaikutustilanteet eivät koskaan ole samanlaisia vaan aina ainutlaatuisia. Tärkeintä on aito läsnäolo ja halu asiakkaan kuulemiseen. (Vilén, Tapio, Janhunen, Nissinen & Seppänen 2010, 77.) On aina muistettava, että vuorovaikutussuhteen syntyminen alkaa jo heti ensimetreistä, eikä ole samantekevää millä tavoin uusi asiakasperhe otetaan päiväkodissa vastaan. Tätä seikkaa tulee painottaa henkilöstölle ja todella panostaa hyvän asiakassuhteen syntymiseen. Mikäli jo heti alussa luottamuksellisen suhteen syntyminen menee jollain tapaa pieleen, on sitä hankalaa korjata myöhemmässäkään vaiheessa.

Päivähoidon alkaessa asiakkaan kohtaaminen tapahtuu joko virallisissa tai epävirallisissa ympäristöissä: joko päiväkodilla tai asiakkaan kotona. Aloituskeskustelun päämäärä on kasvattajan taholta ennalta mietitty ja selkeä, mutta itse kohtaamistilanne voi olla vapaamuotoisempi. Taustalla täytyy kuitenkin olla ammattilaisen näkemys siitä, miksi kyseinen tapaaminen järjestetään. Työntekijän ammattitaitoon kuuluvat olennaisena osana neuvottelutaidot ja dialogisuus. Dialogisuus ei tarkoita erilaisten vuorovaikutustekniikoiden osaamista, vaan työntekijän suhtautumista itseensä, toisiin ja käsiteltäviin asioihin entistä avoimemmin. Sanana dialogin voidaan ajatella tarkoittavan asioiden läpi käymistä (dia=”läpi”) ja yhteen kokoamista (logos=”sana”, ”merkitys”, ”koota yhteen”). (Vilén ym. 2010, 77.)

Dialogi tarkoittaa myös sitä, että kaikkien osapuolten ajatukset ja tarkoitukset ovat merkityksellisiä huolimatta siitä, montako ihmistä on paikalla. Aloituskeskustelussa pyritään ottamaan huomioon kaikkien perheenjäsenten ja osapuolten näkemykset ja kuunnella sekä ymmärtää niitä oikeasti. Dialogin kautta pyritään hidastamaan liian nopeiden johtopäätösten tekemistä. Asiakkaan aito kuunteleminen on hyvin tärkeää mutta työntekijän on myös opeteltava ilmaistamaan omia näkemyksiään vähättelemättä, ohittamatta tai tuomitsematta asiakkaan mielipiteitä. Todellinen luottamus asiakkaan kanssa voi syntyä vain dialogin ja yhteisen ymmärryksen kautta. Työntekijöiden omat tarpeet eivät saa säädellä tavoitteita, mitä lapselle on asetettu, vaan tavoitteet muodostetaan aina yhdessä ja nimenomaan lapsen ja perheen näkökulmasta katsottuna. Aina dialogissa ei kuitenkaan määritellä tavoitteita, vaan vuorovaikutuksen kautta pyritään esimerkiksi parempaan hyvinvointiin ja lapsen kehityksen turvaamiseen. Työntekijän on kyettävä olemaan avoin dialogissa esiin tuleville asioille, ja joskus näiden asioiden kautta joudutaankin pohtimaan miten ja mitä asioita jatkossa tulee käsitellä. (Vilén ym. 2010, 78 - 79.)

Perusedellytyksinä dialogisessa toiminnassa ovat toisen näkökulman kunnioittaminen, kuuntelemisen tärkeys ja moniäänisen keskustelun tuottama rikkaus. Jokainen osallistuja on huomioitava ja jokaisen on tunnettava läsnäolonsa tärkeäksi. Työntekijöiden vastuulla on turvallisuudentunteen luominen tilanteeseen. Näin asiakasperheen on helpompi sietää epävarmuutta, joka liittyy tilanteeseen. Turvallisuudentunnetta lisää myös se, että jokaisen sallitaan osallistua keskusteluun omilla mielipiteillään ja näkökulmillaan. On esimerkiksi hyvä kysyä heti tapaamisen alussa asiakkaalta, mistä tämä haluaisi puhua ja minkä asioiden käsittelemisen hän kokee hyödylliseksi ja tärkeäksi tässä palaverissa. Lopuksi on hyvä kysyä myös palautetta toiminnasta keskusteluun osallistuneilta henkilöiltä. Yleisesti minimitavoitteena yhteisille keskusteluille voidaan pitää sitä, että osapuolet lähtevät palaverista edes hieman toiveikkaimmin, luottavaisemmin ja selkiintyneimmin mielin huoliensa suhteen kuin mitä he olivat palaveriin saapuessaan. (Pyhäjoki 2005, 87 - 88.) Tärkeää tapaamisissa ja keskusteluissa on myös kehonkielen hallitseminen. Eleet, ilmeet ja olemus viestivät paljon enemmän kuin

sanat. Turvallisuudentunnetta ja avoimuutta tuskin saavutetaan asiakkaan kanssa, mikäli toinen osapuoli vaikuttaa hyökkävältä tai epäkunnioittavalta olemuksensa kautta.

7 Tutkimusongelma ja tutkimustehtävä

Päivähoidon aloitusprosessiin kuuluva aloituskeskustelu on oman kokemukseni mukaan puhuttanut kasvattajia niin kauan, kuin kotona tehtävä keskustelu tuli mukaan prosessiin. Henkilöstö on tätä käytäntöä puolesta ja vastaan; toisille se kuuluu luonnollisena osana prosessiin kun taas toisille se on niin sanotusti välttämätön paha. Omassa työyhteisössäni uudistuksesta on keskusteltu paljon ja käytäntö on omaksuttu osaksi aloitusprosessia. Halusin kuitenkin kartoittaa koko Keravan kaupungin varhaiskasvattajien näkemystä siitä, onko työtapa hyvä, toteutetaanko sitä yksiköissä ja miten kasvattajat siihen suhtautuvat. Varhaiskasvatusosastolla oli tarvetta kartoitukseen, joten opinnäytetyöni sopi hyvin tähän tarkoitukseen. Katsoin aiheelliseksi tutkia kuitenkin aloitusprosessia ja sen toimivuutta yleisesti ja ottaa kotona tehtävät aloituskeskustelut tarkasteluun osana prosessia. Keravan varhaiskasvatuksessa on päivähoidon laatuun panostettu ja tehty paljon työtä laadukkaan päivähoidon eteen. Näin ollen laatu valikoitui luonnollisestikin yhdeksi tutkimukseni teoriaosaksi. Prosessin toteutumisen ja laadun arvioimisen lisäksi halusin tutkimukseni kautta saada kuuluviin kasvattajien näkemyksiä siitä, miten aloitusprosessia ja kotona tehtäviä aloituskeskusteluja voisi käytännössä kehittää ja millä tavoin kasvattajia voitaisiin tukea prosessin läpiviemisessä ja onnistumisessa.

Tutkimukseni pääkysymyksenä on:

- Miten lasten päivähoidon aloituskeskustelu toimii osana aloitusprosessia ja mitkä ovat sen haasteita varhaiskasvattajien näkökulmasta tarkasteltuina?

Lisäkysymyksinä ovat:

- Millaista tukea varhaiskasvattajat tarvitsisivat päivähoidon aloitusprosessiin kuuluvien keskustelujen läpiviemiseen?
- Miten varhaiskasvattajat kehittäisivät päivähoidon aloitusprosessiin kuuluvia aloituskeskusteluja?

8 Tutkimusmenetelmälliset ratkaisut

Tutkimukseni kohdentui Keravan kaupungin päivähoidon aloitusprosessiin ja erityisesti lasten kotona käytäviin aloituskeskusteluihin. Tutkimukseni kautta haluttiin saada mahdollisimman laaja näkemys tutustumisprosessin toimivuudesta ja tietoa aloitusprosessiin liittyvistä kehitettävistä asioista. Oli tärkeää, että kysely osoitettiin kaikille Keravan kaupungin kunnallisissa

päiväkodeissa toimiville kasvattajille. Näin monta (n. 200) henkilöä oli mahdollista saavuttaa vain kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla eli kyselytutkimuksella. Kyselyn täydentämiseksi ja tarkempien näkökulmien esiin saamiseksi tein kaupungin kasvattajajoukosta pienelle osalle myös haastattelun, joten myös kvalitatiivista tutkimusmenetelmää tarvittiin.

8.1 Aineiston keruu

Tutkimukseni kohderyhmänä oli Keravan kaupungin kunnallisten päiväkotien varhaiskasvattajat, eli lastentarhanopettajat sekä lastenhoitajat, jotka toimivat lapsiryhmissä. Osa kasvattajista oli käynyt aloituskeskusteluja lasten kotona varmasti useammankin, mutta joukkoon mahtui sellaisiakin, jotka eivät jostain syystä ole käyneet yhtäkään keskustelua. Kaikkien kokemukset, kehittämisideat ja toiveet olivat kuitenkin tärkeitä. Yhteyshenkilönäni kasvatus- ja opetusviraston varhaiskasvatusosastolla toimi varhaiskasvatuksen suunnittelija. Tutkimusluvan myönsi Keravan kaupungin koulutusjohtaja.

Aineiston keruu tapahtui sekä kyselyn että haastattelujen avulla. Lähetin kyselylomakkeen (Liite 1) sähköpostitse kaikille Keravan kaupungin varhaiskasvatusyksiköiden johtajille ja pyysin heitä välittämään kyselyn saatekirjeineen kaikille yksikkönsä lastentarhanopettajille ja lastenhoitajille. Haastateltavat puolestaan valikoituivat vapaaehtoisuuteen perustuen: annoin saatekirjeessä vastaajille mahdollisuuden ilmoittautua haastateltavaksi ja halukkaat voivat ottaa itse yhteyttä minuun haastattelun sopimiseksi. Haastattelun tarkoituksena oli tarkentaa kyselylomakkeen kysymyksiä ja pyrkiä saamaan esille tarkempia näkökulmia aloitusprosessiin liittyvistä asioista. Tämä tiedonkeruu tapahtui kyselylomakkeiden palautumisen jälkeen.

Suunnittelin alun perin toteuttavani kyselyn internetin kautta sähköisesti. Päädyin kuitenkin tekemään kyselyn perinteisesti paperilomakkeena. Ajattelin, että kasvattajien on helpompi paneutua kyselyn täyttämiseen käsin kirjoittamalla, eikä vastaaminen ole sidottu tietokoneen ääressä olemiseen. Koska lähetin kyselyt ensin sähköpostitse päiväkodinjohtajille ja pyysin heitä jakamaan ne eteenpäin kohderyhmääni kuuluville kasvattajille, johtajien vastuulle jäi myös välittää minulle tieto siitä, kuinka monelle kasvattajalle kysely oli heidän yksiköissään jaettu. Pyysin kutakin johtajaa keräämään yksikkönsä vastaukset nimettömästi nippuihin ja toimittamaan niput ohjeistamaani yksikköön. Määräajan umpeuduttua noudin vastauslomakkeet ja pääsin tutkimaan saamaani aineistoa. Johtajilta saamieni tietojen mukaan kyselylomake jaettiin 165 kasvattajalle. Lomakkeita palautui 102 kappaletta, joten vastausprosentiksi tuli 61,8 %.

Olin tyytyväinen saamieni vastausten lukumäärään ja vastausprosenttiin. Kasvattajat olivat vastanneet avoimiin kysymyksiin kattavasti ja niihin paneutuen, ja uskonkin, etten olisi saa-

nut haastattelemalla yhtä syvällisiä vastauksia esiin. Lisäksi kyselytutkimukseen liittyvä anonyymiys saattoi rohkaista vastaajia vastaamaan rohkeammin ja antamaan palautetta aloitusprosessin toimivuudesta rehellisesti.

8.2 Kvantitatiivinen tutkimusote

Opinnäytetyöni tutkimusote on pääosin kvantitatiivinen. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus edellyttää tuntemusta siitä, mitkä tekijät siihen vaikuttavat. Tekijöiden tunteminen on oleellista siksi, että jollei tiedetä, mitä mitataan, on mittaaminen mahdotonta. Tekijöiden eli muuttujien mittaaminen, niiden suhteiden välisen vuorovaikutuksen laskeminen ja tekijöiden esiintymisen määrällinen laskeminen on ominaista kvantitatiiviselle tutkimukselle. Yleisin tiedonkeruumenetelmä määrällisessä tutkimuksessa on kyselylomake, mutta myös muita tutkimusmenetelmiä voidaan käyttää. (Kananen 2011, 12.)

Kvantitatiivinen tutkimus etenee vaihe vaiheelta ja sitä säätelevät säännöt ja sopimukset. Tieteellisen tutkimuksen sääntöjä on noudatettava ongelman määrittelyssä, kysymysten laadinnassa, tiedonkeruussa ja tietojen analysoinnissa. Aineiston käsittelyssä ei ole tilaa omalle tulkinnalle, sillä se käsitellään ja tulkitaan tilastotieteen analyysimenetelmien mukaan. Tutkimusongelma on kvantitatiivisen tutkimuksen lähtökohta. Tutkimusongelmaan haetaan ratkaisua tai vastausta tiedolla. Tarvittavan tiedon määrittelyn jälkeen on ratkaistava, mistä ja miten keräämällä tieto hankitaan. Tutkimusongelma ratkaistaan tutkimuskysymyksillä. Tutkimuksen taustalla on teorioiden ja mallien avulla saatu esiyymmärrys tutkimuskohteesta. Lisänä voi käyttää apukysymyksiä. Nämä kysymykset ovat ikään kuin mittareita, joilla tutkimuskohteenä olevaa ilmiötä selvitetään. (Kananen 2011, 20 - 21.)

Määrällisessä tutkimuksessa kerätään tietoa kysymyksillä. Tutkimuksen kysymykset voivat olla joko avoimia tai strukturoituja, eli valmiilla vaihtoehdoilla varustettuja. Se, ovatko kysymykset toimivia ja hyviä riippuu monesta seikasta. Vastaajan on ymmärrettävä kysymykset oikein, vastaajalla on oltava kysymysten edellyttämä tieto, vastaaja on oltava halukas antamaan kysymyksiin liittyvää tietoa ja lisäksi kysymysten on oltava yksiselitteisiä. Tutkimuksen laatu ja luotettavuus on riippuvainen kyselyn kysymyksistä. Kyselyn onnistumiseksi on jokaisen edellytyksen täyttyvä jokaisessa kysymyksessä. Kysymysten kielen tulee olla jokapäiväisen käyttökielen mukaista, ja myös jokaisen vastaajan pitää ymmärtää kysymykset samalla tavalla. Lisäksi vastaamisen täytyy perustua vapaaehtoisuuteen ja on varmistuttava siitä, että vastaajalla on tarvittavat tiedot kysyttävästä asiasta. (Kananen 2011, 30.)

Tutkimukseni on luonteeltaan survey -tyyppinen. Siinä tietoa kerätään joukolta ihmisiä standardoidussa muodossa käyttäen joko kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua. Aineiston avulla on tarkoitus kuvailla, vertailla tai selittää ilmiöitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009,

134.) Käytin opinnäytetyössäni pääasiallisena tutkimusmenetelmänä kyselylomaketta. Se sisälsi sekä suljettuja monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä asioiden tarkentamista varten. Kyselyn alkuosa koostui perustieto-osiesta ja keskiosa väittämistä, joihin varhaiskasvattajat vastasivat valitsemalla mielipidettään vastaavan vaihtoehdon. Asteikkona oli Likertin asteikko, jossa oli neljä eri vastausvaihtoehtoa: 1= samaa mieltä, 2= jokseenkin samaa mieltä, 3= jokseenkin eri mieltä ja 4= eri mieltä. Kyselyn loppuosa koostui viidestä avoimesta kysymyksestä.

Kun tutkimusaineistoa kerätään kyselylomakkeen avulla, tutkija ei vaikuta olemuksellaan ja läsnäolollaan vastauksiin. Lomakkeen avulla on myös mahdollista esittää paljon kysymyksiä, etenkin jos lomakkeessa on valmiit vastausvaihtoehdot. Liiallisten ja turhien kysymysten esittämistä on kuitenkin syytä välttää vastaajien mielenkiinnon ylläpitämisen vuoksi. Lomakkeen selkeys ja ulkoasu ovat myös tärkeitä. Lisäksi on huomioitava vastausohjeiden tarpeellisuus. Huolellisella suunnittelulla tutkija voi vähentää kysymysten epäselvyyksiä ja väärinymmärrystä. (Valli 2001, 100 - 102.)

Raine Valli (2001, 32) toteaa, että vastausprosentti on tärkeä tekijä kyselyn onnistumisen kannalta. Onnistumiseen vaikuttavat esimerkiksi tutkimuksen aihe, kysymysten määrä ja tyyppi ja motivointi saatekirjeessä. Analysointivaiheessa voi miettiä, keitä olivat vastaamatta jättäneet: onko heissä yhtäläisyyksiä, onko aihe sellainen, ettei siihen haluta vastata vai onko joku kiireisempi kuin muut kyselyn saanut ja on siksi jättänyt vastaamatta. Vallin (2001) mukaan riittävänä vastausprosenttina voidaan pitää kuuttakymmentä, mutta myös pienempi osuus on riittävä, mikäli voidaan osoittaa vastaamatta jättäneiden olevan muista poikkeamattomia. Tämän tutkimukseni vastausprosentti oli yli 60, joten Vallin (2001) ajatukseen peilaten se on riittävä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Olin toivonut, että vastaajat voisivat käyttää työaikaansa kyselyyn vastaamiseen ja näin ollen ehkä saada vastaajat paneutumaan kysymyksiin rauhassa ja ajatuksella. Onhan kyse kuitenkin jokaisen Keravan kaupungin palveluksessa olevan varhaiskasvattajan työn kehittämisestä. Sitä en osaa sanoa, kuinka monen vastaajan kohdalla tämä toteutui, mutta ilahduttavan paljon vastaajat olivat paneutuneet esimerkiksi vastaamaan avoimiin kysymyksiin. Testasin kyselylomaketta ensin noin kymmenellä varhaiskasvattajalla, jotka työskentelevät Keravan lähikunnissa ja joille kotona tehtävä aloituskeskustelu on tai on ollut käytössä oleva työtapana. Tämän perusteella muokkasinkin kyselylomakkeeni lopulliseen versioonsa.

Lähetin saatekirjeen ja kyselylomakkeen yhteensä 13:lle varhaiskasvatusyksikön johtajalle. Heistä osa toimi samanaikaisesti useamman kuin yhden varhaiskasvatusyksikön johtajana. Näin ollen kyselyyn osallistuneita päiväkoteja oli kaiken kaikkiaan 19. Pyysin johtajia jakamaan yksiköissään kyselylomakkeet saatekirjeineen kohderyhmälle ja sen jälkeen ilmoittamaan minulle montako kyselyä he ovat kukin jakaneet. Pyydetyn tiedon perusteella kyselyitä

jaettiin 165 kappaletta ja niistä palautui minulle takaisin 102 lomaketta. Vastausprosentiksi tuli näin ollen 61,8 %.

Kyselyn palauttamista varten olin antanut johtajille ohjeet. Kyselyt palautettiin minulle nimettömässä kirjekuoressa sisäisen postin kautta päiväkodille, jossa itse työskentelin. Keräsin vastauslomakkeet palautuskuorista yhteen nippuun lajittelematta niitä, joten jo tässä vaiheessa varmistin sen, etten voisi tietää, mistä päiväkodista mikäkin vastauslomake oli saapunut. Olin kyselyn tekemisen aikaan opintovapaalla työstäni, joten kävin noutamassa palautuneita kuoria kolmeen eri kertaan pyydetyn palautuspäivän molemmin puolin. Vastauksia ei tarvinnut erikseen karhuta, vaan kuoret palautuivat ajallaan.

Kyselylomake sisälsi esitietojen lisäksi 11 monivalintakysymystä ja 5 avointa kysymystä. Monivalintakysymyksissä oli käytössä Likert-asteikko, jossa vastausvaihtoehtoina oli olla väittämän kanssa samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä tai eri mieltä. Näin ollen vastaajalla ei ollut ”en osaa sanoa”-vaihtoehtoa. Likert-asteikkoa käytettäessä neutraali-luokka on yleensä sijoitettu asteikon keskimmäiseksi vaihtoehdoksi, mikä sulkee pois niin sanotun pakkovastaamisen ongelman (Valli 2001, 35).

8.3 Kvalitatiivinen tutkimusote

Opinnäytetyöni sisältää myös kvalitatiivisen tutkimusotteen. Yleensä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta käytetään silloin, kun tutkittava ilmiö on uusi, ja siitä ei ole olemassa tutkimustietoa ja teorioita. Tavoitteena on selvittää se, mistä tekijöistä ilmiö koostuu, miten eri tekijät vaikuttavat toisiinsa ja millaisia riippuvuussuhteita niillä on. Laadullinen tutkimus vastaa kysymykseen ”mitä?”. Tutkimus voi koostua sekä kvantitatiivisesta että kvalitatiivisesta tutkimusotteesta ja ne voivat täydentää toisiaan. (Kananen 2011, 12 - 15.)

Täydensin kyselyn avulla saamaani aineistoa haastatteluilla. Opinnäytetyöprosessin suunnitteluvaiheessa tarkoitukseni oli tehdä useampia haastatteluja kyselylomakkeen tueksi ja niistä saadun aineiston syventämiseksi. Kyselylomakkeessa olleet avoimet kysymykset kuitenkin antoivat kattavan aineiston monivalintakysymysten täydentämiseen, joten kahden tehdyn haastattelun jälkeen totesin, ettei useamman haastattelun tekeminen ole tarpeellista.

Haastattelin kasvattajia teemahaastattelua käyttäen. Haastattelua voisi Eskolan & Vastamäen (2011, 24) mukaan luonnehtia tutkijan aloitteesta ja tutkijan ehdoilla tapahtuvaksi keskusteluksi, jossa pyritään saamaan haastateltavilta selville tutkimuksen aihepiiriin kuuluvia asioita. Käytin puolistrukturoitua teemahaastattelua, jossa haastattelun aihepiiri on ennalta määrätty ja käyttämäni kysymykset ovat kaikille samat. Etukäteen päätettyjen teema-

alueiden läpikäymisen varmistaminen on haastattelijan tehtävänä, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen.

Pyrin aluksi löytämään haastatteluun osallistuvat henkilöt vapaaehtoisuuteen perustuvasti kyselylomakkeen saatekirjeen kautta. Pyysin vapaaehtoisia haastateltavia ilmoittautumaan minulle tiettyyn päivämäärään mennessä haastatteluajan sopimiseksi. Annettuun päivämäärään mennessä ei yksikään vastaaja ilmoittanut halukkuuttaan osallistua haastatteluun. Tämän jälkeen aloin itse kysellä mahdollisia haastateltavia eri päiväkodeista, ja sain kaksi haastattelua sovittua kahdelle eri päivälle, kummallekin omansa. Toki hekin osallistuivat haastatteluihinsa vapaaehtoisesti ja suostuttelematta.

Haastattelut tehtiin kotonani rauhallisessa ja häiriöttömässä huoneessa. Kerroin haastateltaville nauhoittavani haastattelun ja he antoivat suullisen suostumuksensa tähän. Haastateltavilla oli mahdollisuus halutessaan keskeyttää haastattelu missä vaiheessa tahansa. Olin laatinut valmiiksi viisi kysymystä, jotka esitin haastateltavalle yksi osio kerrallaan (Liite 2). Haastattelemani henkilöt saivat tutustua etukäteen laatiini haastattelukysymyksiin hetken aikaa ennen haastattelun aloittamista. Haastattelun edetessä tein täydentäviä kysymyksiä. Nauhoitin haastattelut ja litteroin ne jälkeenpäin kirjalliseen muotoon. Haastattelut olivat kestoltaan noin 18 minuuttia ja 19 minuuttia. Litterointeja tarkastellessani huomasin, että niistä nousevat keskeiset asiat olivat pitkälti samoja, mitä kyselylomakkeen avoimista kysymyksistä saadut vastaukset toivat esiin. Näin ollen päätin, että en etsi näitä kahta enempää haastateltavia.

8.4 Aineiston analyysi

Aloitin tutkimusaineistoon tutustumisen lukemalla kyselykaavakkeet läpi ja numeroimalla ne. Käsitteelin kyselystä saadun aineistoni monivalintakysymykset Excel-taulukkolaskelmaohjelmalla apuna käyttäen. Syötin kunkin vastaajan vastaukset lomake kerrallaan tietokoneelle. Näin sain muodostettua havaintomatriisin, josta selvisi vastauksien prosentuaaliset osuudet sekä saatujen vastausten kappalemäärät kysymyksittäin.

Määrällisen tutkimuksen on tarkoitus selvittää määriä, riippuvuuksia ja syyseurauksia. Lähtökohtana tilastollisessa päättelyssä on se, että saadut tulokset on mahdollista yleistää koskemaan perusjoukkoa. (Kananen 2011, 85.) Erilaisina analyysimenetelminä on mahdollista käyttää ristiintaulukointia, korrelaatioanalyysiä ja regressioanalyysiä. Näiden menetelmien avulla voidaan selittää riippuvien muuttujien eroja tai riippuvuuksia ja näille yhteistä on muutoksen mittaaminen. (Kananen 2011, 92.) Tutkimuksessani ei ollut tarvetta ristiintaulukoinnille tai tarkemmalle muuttujien vertailulle, koska prosenttiosuudet antoivat tarvittavan informaation.

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kohdetta tai ilmiötä pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.) Tämän opinnäytetyöni empiriinen tutkimusaineisto koostui myös avoimista kysymyksistä ja haastatteluista, joita analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin teemoittelemalla. Aloitin avointen kysymysten analysoimisen lukemalla vastauksia useampaan kertaan läpi saadakseni yleiskuvan aineistosta. Tämän jälkeen jatkoin kysymys kerrallaan etsimällä niistä samankaltaisuuksia ja muodostamalla niistä omia luokkia. Listasin esiin tulleita aihealueita ja merkitsin samanlaiset vastaukset tukkimiehen kirjanpidolla listaan. Tämä selkeytti näkemystä siitä, nousiko jokin aihe vastauksista esiin muita enemmän. Tämän tuloksena pystyin nostamaan esiin teemoja, jotka kuvaavat tutkimustuloksia vahvimmin. Nämä jaottelin omien pääotsikoidensa alle.

Teemahaastattelussa saatu aineisto jäsennetään litteroinnin jälkeen niin, että jokaisen teeman alle tulee kaikkien haastateltavien vastaukset kyseiseen aiheeseen liittyen (Eskola & Vastamäki 2001, 41). Teemoittelun jälkeen saatua aineistoa voidaan tarkastella tehden tarkempia muistiinpanoja tai mahdollisesti myös koodauksia. Teemojen anti pyritään tiivistämään omin sanoin liittäen mukaan tulkintoja ja teoriaa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Aloitin tekemieni haastattelujen analysoinnin lukemalla litteroidut haastattelut myös useampaan kertaan läpi. Huomasin, että haastatteluissa nousi esiin samanlaisia teemoja kuin avoimissa kysymyksissäkin.

8.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseni tekemiseen ei mielestäni liittynyt eettisiä ongelmia. Kyselyyn osallistuneet vastasivat kysymyksiin vapaaehtoisesti, eikä kenellekään koitunut siitä aineellista hyötyä. Näin ollen vastaaminen perustui henkilökohtaiseen kiinnostukseen aihealuetta kohtaan. Saatekirjeessä vastaajille selvitettiin tutkimuksen tausta ja tarkoitus sekä ohjeistus vastaamiseen.

Kvantitatiivisen tutkimuksen edellytyksenä on riittävä määrä havaintoyksiköitä, jotta tulokset olisivat luotettavia ja jotta ne voitaisiin siirtää koskemaan koko tutkittavaa perusjoukkoa. Määrällisen tutkimuksen perustana on positivismi, joka pyrkii absoluuttiseen ja objektiiviseen totuuteen. Siinä korostetaan tiedon perusteluja, luotettavuutta, objektiivisuutta ja yksiselitteisyyttä. Mittaamisen tavoitteena on tuottaa perusteltua, luotettavaa ja yleistettävää tietoa. (Kananen 2011, 18.) Kyselyyni vastasi 102 henkilöä, mikä antoi kyselyni vastausprosentiksi 61,8. Useimmiten riittävänä vastausprosenttina voidaan pitää kuuttakymmentä (Valli 2001, 32).

Validiteetti ja reliabiliteetti ovat käsitteitä, joita käytetään tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkitaan oikeita asioita tutkimusongelman kannalta ja mittaako mittari sitä, mitä sen pitääkin mitata. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten pysyvyyttä. Toistettaessa tutkimus siitä saadaan samat tulokset eivätkä saadut tulokset johdu sattumasta. Sekä validiteetissa että reliabiliteetissa voidaan erottaa useita alaluokituksia. (Kananen 2008, 79 - 81.)

Vastajat vastasivat kyselyyn nimettöminä. Vastauksista ei voi tunnistaa vastaajaa. Tutkimus ei sisällä henkilöiden tunnistetietoja ja siinä on noudatettu yleisiä tutkimuseettisiä menettelytapoja. Tutkimustietoja ei ole luovutettu tutkimuksen ulkopuolisille henkilöille. Aineisto, joka koostuu kyselytuloksista ja litteroiduista haastatteluista, säilytetään tietokoneella, joka on salasanalla lukittu ja siten suojattu. Haastateltavat henkilöt antoivat suullisesti vapaaehtoisensa suostumuksensa haastatteluun ja sen nauhoittamiseen.

Tutkimuksen onnistumisen kannalta kyselylomakkeen kysymysten tekeminen on tärkeässä roolissa. Tulokset vääristyvät, jos tutkija ja vastaaja eivät ajattele samalla tavalla kuin tutkija tarkoittaa. Kysymysten on oltava yksiselitteisiä väärinymmärrysten välttämiseksi. (Valli 2001, 28 - 29.) Tässä tutkimuksessa kiinnitin analysointivaiheessa huomiota siihen, että muutama vastaaja oli jättänyt vastaamatta kotona käytäviä aloituskeskusteluja koskeviin kysymyksiin siksi, ettei ollut käyntejä tehnyt. Tarkoitukseni oli kuitenkin ollut, että myös tästä kokemuksesta paitsi jääneet olisivat silti vastanneet, koska etenkin avoimissa kysymyksissä heidän kehittämisajatuksensa olisivat olleet tärkeitä. Tätä seikkaa olisin voinut tarkentaa saatekirjeen ohjeistuksessa paremmin.

9 Tutkimuksen tulokset

Opinnäytetyöni päätarkoituksena oli tutkia, miten lasten päivähoiton aloitusprosessi toimii Keravalla ja mitkä ovat sen haasteita varhaiskasvattajien näkökulmasta tarkasteltuina. Selvitin myös, millaista tukea varhaiskasvattajat tarvitsisivat prosessin läpiviemiseen erityisesti kotona tehtävien aloituskeskustelujen osalta ja miten he kehittäisivät tätä työtapaa. Tekemäni kyselyn ja haastattelujen avulla sain vastaukset tutkimuskysymyksiini ja niiden perusteella muodostin kokonaiskuvan Keravan päivähoiton aloitusprosessin toimivuuden nykytilasta. Esitelen tässä osiossa ensin tutkimustulosten taustatekijöitä (Taulukko 1) ja siirryn niiden jälkeen tarkastelemaan yksittäisiä osa-alueita koskien aloitusprosessin toteuttamista (Taulukko 2). Molemmat taulukot 1 ja 2 ovat myös tämän opinnäytetyön loppuosassa liitteinä.

Taulukko 1 Vastajien taustatiedot																							
	Lastentarhaja		Lastentarhanopettaja		Ammatillinen toinen aste		Opistotaso		korkeakoulututkinto		korkeakoulututkinto		Alle 5 vuotta		5-10 vuotta		10 vuotta tai enemmän		Ei	Ei vastannut			
	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%					
Ammattinimile	55	54,9	45	45,1																			
Koulutustausta					35	34,3	34	34	28	27,5	2	2											
Työvuodet varhaiskasvatuksessa													15	14,7	21	21	66	64,7					
Oleko osallistunut päivähoitoon aloitusprosessin lapsen ja perheen kanssa?																		100	98	1	1	1	1
Oleko käynyt aloituskeskustelun lapsen kotona?																		69	67,6	33	33		
Oleko käynyt aloituskeskustelun päiväkodissa?																		99	97,1	3	3		

Taulukko 2. Monivalintakysymysten vastaukset (kappalemäärät ja prosenttiosuudet)											
	Samaa mieltä		Jolleenkin samaa mieltä		Jolleenkin eri mieltä		Ei mieltä		Ei vastattu		
	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	
Aloitusprosessi on helppo toteuttaa	44	43,1	52	52	4	3,9	1	1	1	1	
Tarvitsisin tukea aloitusprosessin toteuttamiseen	9	8,8	15	15	35	34,3	41	41	2	2	
Aloitusprosessi toimii yksikössä hyvin	48	47,1	46	46	7	6,9	0	0	1	1	
Aloitusprosessin kulku on minulle selkeä	52	50,1	41	41	9	8,8	0	0	0	0	
Aloitusprosessin merkitys on minulle selkeä	77	75,5	21	21	4	3,9	0	0	0	0	
Aloitusprosessi auttoi tutustumaan lapseen	68	66,7	27	27	5	4,9	1	1	1	1	
Aloitusprosessi auttoi tutustumaan perheeseen	68	66,7	29	29	5	4,9	0	0	0	0	
Kotona käytävä aloituskeskustelu on toimiva työtapa	39	38,2	33	33	21	20,6	4	4	5	5	
Kotona käytävä aloituskeskustelu tukee kasvatuskumppanuuden muodostumista	50	49	33	33	11	10,8	3	3	5	5	
Kotona käyty aloituskeskustelu tuottaa tärkeää tietoa lapsesta ja perheestä	49	48	36	36	9	8,8	3	3	5	5	
Käynnä aloituskeskustelun mieluummin lapsen kotona kuin päiväkodissa	18	17,6	39	39	29	28,4	14	14	2	2	

Taulukko 1: Vastajien taustatiedot ja Taulukko 2: Monivalintakysymysten vastaukset (kappalemäärät ja prosenttiosuudet)

9.1 Taustatietoa vastaajista

Kysely jaettiin 165 varhaiskasvattajalle ja vastauksia palautui 102 kappaletta. Kyselylomakkeen alkuosa koostuu vastaajien demografisista tiedoista. Kyselytutkimukseeni vastanneista hieman yli puolet (55 %) toimi lastentarhoissa ja vajaa puolet (45 %) vastaajista lastentarhanopettajina varhaiskasvatustyönsä. Koulutustaustaltaan he olivat ammatillisen toisen asteen, opistotason tutkinnon, alemman korkeakoulututkinnon tai ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita. Ammatillisen toisen asteen tai opistotasaisen tutkinnon suorittaneita oli lievä enemmistö, kun taas ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita oli vastaajissa vain murto-osa. Työvuodet varhaiskasvatuksessa vaihtelivat alle viidestä vuodesta yli kymmeneen vuoteen. Selkeällä enemmistöllä (noin 65 %) vastaajista työvuosia oli yli kymmenen.

Aloitusprosessiin osallistuneita oli 98 % vastaajista. Noin 67 % vastaajista oli käynyt aloituskeskustelun tai useampia lapsen kotona. Vastaavasti 33 % vastaajista ilmoitti, ettei ole käynyt aloituskeskustelua lapsen kotona. 97 %:lla oli kuitenkin kokemusta päiväkodissa pidetyistä

aloituskeskusteluista. On hankalaa muistaa tai arvioida tarkasti, kuinka monta keskustelua kukin on kasvattajauransa aikana tehnyt, enkä halunnut sitä edes erikseen kysyä. Voi olla, että joku on käynyt useamman aloituskeskustelun, kun taas joillakin vastaajista on kokemusta vain yhdestä. Yhtä kaikki jokainen kokemus on tutkimukselleni tärkeä.

9.2 Kasvattajien näkemys päivähoidon aloitusprosessista

Vastaajista 44 % oli sitä mieltä, että aloitusprosessi on helppo toteuttaa. Jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa oli 52 %. Vajaat 4 % oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Yksi vastaaja oli eri mieltä ja yksi vastaaja jätti kokonaan vastaamatta.

Tuloksen perusteella näyttäisi siis siltä, että aloitusprosessin toteuttaminen koetaan kasvattajien keskuudessa helpoksi. Väittämää tukee myös se, että alle 9 % vastaajista ilmoitti tarvitsevana tukea aloitusprosessin toteuttamiseen. Vastaajista 41 % oli sitä mieltä, etteivät tarvitse mitään tukea prosessissa. Tästä voidaan päätellä se, että kasvattajat ovat aloitusprosessin suhteen osaavia ja tietoisia prosessin toiminnasta.

Kysyttäessä mielipidettä kasvattajilta oman yksikkönsä aloitusprosessin toimivuudesta 47 % heistä oli sitä mieltä, että aloitusprosessi toimii yksikössä hyvin. Jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa oli 46 % vastaajista. Vain noin 7 % vastaajista oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä. Suurin osa kasvattajista näyttäisi kokevan oman yksikkönsä aloitusprosessin olevan toimivaa.

Noin puolet vastaajista eli 51 % oli sitä mieltä, että aloitusprosessin kulku on heille selkeä. Jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa oli 41 % vastaajista ja reilut 8 % ilmoitti olevansa jokseenkin eri mieltä. Aloitusprosessiin sisältyy monta eri vaihetta, jotka on tarkoitettu käytävän tietyssä järjestyksessä. Kasvattajien tietoisuus prosessin eri vaiheista ja sen kulusta on siis vastausten perusteella kunnossa. Tämä on tietysti tärkeä asia prosessin sujuvuuden kannalta. On kuitenkin huomioitava se, että joukossa on myös niitä, joille prosessin kulku ei ole aivan selkeää. Olisi mielenkiintoista tietää, onko tämä esimerkiksi yksikkö- vai yksilökohtainen ongelma ja millä keinoin tätä tietoisuutta voisi heidän keskuudessaan lisätä.

Aloitusprosessin kulku koettiin selkeäksi kasvattajien keskuudessa, mutta myös prosessin merkitys on kyselyn mukaan selkeä: jopa 75 % vastaajista ilmoitti aloitusprosessin merkityksen olevan itselleen selkeä. Noin 21 % vastaajista oli väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä, ja alle 4 % jokseenkin eri mieltä. Aloitusprosessin merkityksen tiedostaminen on avainasemassa sen toteuttamisenkin suhteen, joten on hienoa, että Keravan varhaiskasvattajat ovat tästä tietoisia näin suurelta osin.

Noin 67 % vastaajista oli samaa mieltä ja 27 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että aloitusprosessi auttoi tutustumaan lapseen. Vain noin 5 % oli tästä jokseenkin eri mieltä. Yksi vastaaja oli väittämän kanssa eri mieltä. Suurimman osan mielestä aloitusprosessin rooli lapseen tutustumisessa on siis merkittävä ja näin ollen siihen onkin syytä kiinnittää huomiota. Myös perheeseen tutustumisessa aloitusprosessi näyttää olevan tärkeä väylä. Vastaajista 67 % oli samaa mieltä siitä, että aloitusprosessi auttoi tutustumaan perheeseen. Jokseenkin samaa mieltä oli 29 % vastaajista. Vain vajaat 5 % oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä. Tuloksista voidaan päätellä se, että aloitusprosessin kautta saadaan hyvä kontakti lapseen ja perheeseen. Tämä edesauttaa hyvän kasvatuskumppanuussuhteen muodostumista.

9.3 Kasvattajien näkemys kotona käytävästä aloituskeskustelusta

Kotona käytävä aloituskeskustelu ja sen toteuttaminen on herättänyt kokemukseni mukaan kasvattajien keskuudessa runsaasti pohdintaa. Esitin kyselyssäni neljä eri väittämää koskien työtapaa, jossa aloituskeskustelu käydään uuden asiakasperheen kotona, eli kasvattaja menee tapaamaan lasta ja perhettä heidän kotiinsa.

Kysyin kasvattajilta mielipidettä väittämään ”Kotona käytävä aloituskeskustelu on toimiva työtapa”. Samaa mieltä väittämän kanssa oli 38 % vastaajista. Jokseenkin samaa mieltä oli 33 % ja jokseenkin eri mieltä noin 21 %. Neljä vastaajaa oli eri mieltä väittämän kanssa ja viisi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta väittämään. Mielipiteet jakaantuivat puolesta ja vastaan, mutta kuitenkin enemmistö piti työtapaa toimivana. Vastaamatta jättäneillä ei ehkä ole kokemusta kotona tehtävistä keskusteluista, ja eivät siksi halunneet antaa mielipidettään asiasta. Sama ilmiö toistui kahden muunkin väittämän kohdalla.

Kotona käyty aloituskeskustelu tukee kasvatuskumppanuuden muodostumista 49 % mielestä ja 33 % oli asiasta jokseenkin samaa mieltä. Kasvatuskumppanuuden muodostuminen on oleellinen asia jo heti lapsen päivähoitotaiपालेन alkumetreillä, ja useimmat kasvattajat näyttäisivät kyselyn perusteella kokevan kotona tehtävän aloituskeskustelun olevan tärkeä väylä tässä prosessissa. Reilut 10 % vastaajista oli kuitenkin jokseenkin eri mieltä asiasta, 3 % eri mieltä ja 5 kasvattajaa oli kokonaan jättänyt vastaamatta kysymykseen. Yli 13 % vastaajista on siis epäileväisiä tai jopa kielteisiä kotona tehtäviä aloituskeskusteluja kohtaan suhteessa kasvatuskumppanuuden muodostumiseen. Johtuuko tämä huonoista keskustelukokemuksista, onko hoitosuhteen alkumetreillä tapahtunut jotain ikävää, vai miksi nämä kasvattajat ajattelevat tällä tavoin?

Vastaajista 48 % oli samaa mieltä ja 36 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että kotona käyty aloituskeskustelu tuottaa tärkeää tietoa lapsesta ja perheestä. Vajaat 9 % kasvattajista vas-

tasi olevansa jokseenkin eri mieltä ja 3 % eri mieltä asiasta. Viisi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta väittämään. Yli 80 % vastaajista näyttäisi siis saavan kotona tehtävistä keskusteluista tärkeää informaatiota koskien lasta eli työtavan idea toteutuu hienosti. Eriäviä mielipiteitä löytyy toki tästäkin ja syytä tähän olisi hyvä pohtia. Kotona käyty keskustelu ei ehkä ole ollut hedelmällistä tai keskusteluyhteyttä ei ole saatu syntymään toivotulla tavalla. Vuorovai-
 kutus- ja keskustelutaidot ovat avainasemassa silloin, kun lyhyessä ajassa on kyettävä toimi-
 maan informatiivisesti ja tehokkaasti, kuitenkin lapsi ja perhe lämpimästi huomioiden.

Vastaajista 17 % ilmoitti käyvänsä aloituskeskustelun mieluummin lapsen kotona kuin päiväko-
 dissa ja 39 % oli jokseenkin samaa mieltä asiasta. Reilut 28 % vastaajista olivat jokseenkin eri
 mieltä ja 14 % eri mieltä väittämän kanssa, eli he kävisivät aloituskeskustelun mieluummin
 päiväkodilla. Kaksi vastaajaa oli jättänyt vastaamatta. Vaikka edellä esiteltyjen tulosten pe-
 rustella voidaan ajatella kasvattajien pitävän kotona pidettäviä aloituskeskusteluja hyödylli-
 sinä sekä lasta tukevana käytäntönä, ei silti nähtävästi ole itsestään selvää, että vapaasti vali-
 tessaan kasvattajat haluaisivat mennä perheen kotiin keskustelemaan. Tulos on mielestäni
 hieman ristiriitainen: hyöty ymmärretään, mutta onko se sittenkään kasvattajille paras ja
 mieluisin toimintatapa. Näyttäisi siltä, että työtapa koetaan melko hyväksi, mutta ehkäpä sen
 toteuttaminen eli lapsen kotiin lähteminen vaatii työntekijältä enemmän kuin keskustelun
 järjestäminen päiväkodilla. Tämän vuoksi kasvattajat eivät suhtaudukaan tähän käytäntöön
 niin innokkaasti kuin muiden vastausten perusteella voisi olettaa.

9.4 Kotona käytävä aloituskeskustelu

Tekemäni kyselyn avoimet kysymykset käsittelivät kotona tehtävää aloituskeskustelua. Struk-
 turoidun haastattelun kysymykset keskittyivät koko aloitusprosessin tarkasteluun, mutta ko-
 tona tehtävät keskustelut näyttelivät tärkeää osaa myös haastateltavien vastauksissa. Päivä-
 hoidon aloitusprosessiin olennaisena osana kuuluva aloituskeskustelu pyritään ensisijaisesti
 käymään lapsen kotona. Kyseisen käytännön toimivuus ja toteutus ei välttämättä ole kaikille
 kasvattajille aivan selkeää. Kasvattajien kokemuksia käytännön toteuttamisesta ei Keravalla
 ole vielä tutkittu ja tästä syystä kaupungin varhaiskasvatusosasto halusi minun keskittyvän
 opinnäytetyössäni erityisesti kotona käytyihin keskusteluihin.

9.4.1 Merkitys

Kysyttäessä millaisena kasvattajat kokivat kotona käytävän aloituskeskustelun merkityksen
 päivähoidon aloittamisen ja kasvatuskumppanuuden näkökulmasta vastaajista suuri osa kertoi
 kotona käytävällä aloituskeskustelulla olevan tärkeä merkitys. Näin toteaa esimerkiksi eräs
 vastaajista:

*”Aloituskeskustelu on erittäin tärkeä/merkittävä osa kasv. kumppanuusproses-
sia. Koen sen antoisana & kasv. kumppanuutta vahvistavana pk:ssa käytynä,
myös kotona.”*

Vastaajien mielestä kotona käytävän keskustelun avulla kasvattaja näkee lapsen kasvuympäristöä ja lapsen toimimista kotioiloissa. Kotona lapsen toimintatapa vanhemman kanssa tulee paremmin esille. Kasvattajat kertoivat, että kotona käytävä keskustelu antaa realistisen kuvan lapsesta ja perheestä. Myös tunne siitä, että vanhempien on helpompi kertoa asioistaan kotioiloissa ja keskustelu on luontevaa.

”Kotikäynneissä vanhemman koen olevan avoimempi omalla maallaan. Kotona näkee lapsen toimintatapaa vanhemman kanssa tai ilman vanhemman seuraa. Kotikäynti vahvistaa kasvatuskumppanuuden syntymistä.”

”Se antaa hyvän pohjan luottamuksen syntymiselle ja antaa realistisen kuvan esim, lapsesta ja perheestä. Vanhempien tuntuu olevan helpompi kertoa asioistaan omassa kodissaan.”

Kasvattajien kokemusten mukaan keskustelu luo pohjan vuorovaikutukselle ja kasvatuskumppanuudelle luontevalla tavalla. Tuttu ja turvallinen kotiympäristö luo luottamusta ja antaa kasvatuskumppanuudelle vahvan alun. Joidenkin vastaajien mielestä sekä lapsen, perheen että vierailevan kasvattajan on helpompi puhua muussa kuin päiväkotiympäristössä. Kanssakeskustelijat ovat rennompia ja tunnelma on leppoisa ja avoin.

”Se antaa hyvän pohjan vuorovaikutukselle, kun ollaan lapsen omalla alueella. Varsinkin pienillä, jossa luodaan ensimmäistä suhdetta hoitopaikan henkilöön. Koen keskustelun helpoksi tavaksi lähestyä perhettä ja lasta.”

”Kun lapsen ja perheen näkee omassa ympäristössään kotona, saa heistä erilaisen näkökulman kuin päiväkodissa. Perhe osaa luultavasti olla luontevammin ja tulee keskusteltua asioista, joita ei ehkä päiväkodilla keskusteltaisi.”

Vanhempien vastuu ja asiantuntijuus lapsensa asioissa korostuu. Kasvattajat mainitsivat myös sen, että kotona käymällä he voivat keskittyä nimenomaan vain lapseen ja hänen asioihinsa. Vastaajien mielestä on myös hyvä, että sama tuttu kotona vieraillut kasvattaja on myös päiväkodilla lasta vastassa hänen ensimmäisinä päiväkotipäivinä. Tuttu kotiympäristö on lapselle turvallinen ympäristö kohdata uusi aikuinen.

”Erinomainen vaihtoehto. Kun perhe on omalla ”reviirillään”, voivat he johtaa keskustelua helpommin ja luontevammin. Kun varhaiskasvattaja osaa olla kuuntelijan roolissa, vuorovaikutus lähtee vanh. tarpeista. Luottamuksen syntyminen mielestäni nopeampaa ja luontevampaa. Lapsi näkee vanhemmat & kasvattajan keskustelevan hänestä hyvässä hengessä, avoimesti.”

”Tutustutaan molemmin puolin paremmin kun lapsi selvästi vierastaa vähemmän uutta aikuista hänelle tutussa ympäristössä (kun lapsi saa samalla esitellä hänelle rakkaat tavarat ja paikat). Vanhemmille tilanne myös mukavampi kun saavat olla ns. omalla maallaan tutussa paikassa.”

Kaikki vastaajat eivät kuitenkaan olleet tyytyväisiä siihen, että aloituskeskustelu käydään lapsen kotona. Heidän mielestään kasvatuskumppanuudelle voi saada hyvän alun myös päiväkotiympäristössä. Koska lapsi tulee viettämään suuren osan päivästänsä päiväkodissa, on tärkeää tutustua päiväkotiin ja päivärytmiin. Jotkut kokevat vanhan käytännön paremmaksi tämän takia. Kasvattajat nostivat esiin kuitenkin sen, että monella lapsella on liian vähän tutustumiskäyntejä päiväkotiin ennen hoidon aloittamista eli tärkeämpää on panostaa siihen, eikä pelkästään aloituskeskusteluun. Kotona tehtävä aloituskeskustelu herätti joissakin vastaajissa kielteisiä tunteita, ja osa kertoikin suorasanaisesti, etteivät halua mennä vieraisiin koteihin keskustelemaan. Epävarmat tunteet käytäntöä vastaan tulivat esille.

”En välttämättä halua ihmisten koteihin enkä pidä siitä, että vanhemmat ”pakotetaan” ottamaan vastaan päivähoidon työntekijöitä omaan kotiinsa.”

”Vielä hiukan epäileväinen olotila asian suhteen, mutta positiivisempaan suuntaan mennään. Vahvistaa varmasti kasvatuskumppanuutta.”

Aloitusprosessin merkitys koettiin tärkeänä osana lapsen päivähoiton aloitusta myös tekemisäni haastatteluissa. Päiväkodin toimesta tapahtuva ensikosketus perheeseen luo avoimuutta kasvatuskumppanuussuhteen muodostumiseen. Esimiehen tehtäviin kuuluu ottaa tämä ensimmäinen kontakti perheeseen ja kasvattajat jatkavat prosessia eteenpäin ohjeiden mukaan. Haastateltavien kokemusten mukaan perheet ovat olleet tyytyväisiä prosessiin ja sen kulkuun. Perheille on tullut tunne, että heitä kuunnellaan ja heitä palvellaan yksilöllisesti päivähoitotaipeleen alkaessa.

Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Väestöliiton tutkimuksessa (2013), jossa on kerätty tietoa varhaiskasvattajien kokemista tunteista. Kyseiseen tutkimukseen tekemiseen osallistuneen Karoliina Tuukkasen (2013) mukaan ammattilaiset nauttivat työstään silloin, kun lapsi

näyttää viihtyvän päiväkotiarjessa. Onnistumisen tunne tulee uuden luottamussuhteen rakentumisen tai sen vahvistumisen myötä. Työntekijän ja asiakasperheen välille saavutettu kunniottava ja luottavainen suhde koetaan työstä saaduksi palkinnoksi. Lapsen hyvinvointi ja oppiminen ovat etusijalla, mutta myös työntekijän tunne vastavuoroisesta arvostuksesta perheen kanssa on tutkimuksessa koettu tärkeäksi. (Tuukkanen 2013, 20.)

9.4.2 Haasteet

Kysymys siitä, millaisia haasteita kasvattajat kokevat kotona käytävän aloituskeskustelun suhteen sai paljon vastauksia. Vastaaajien mielestä haasteita asettavat esimerkiksi henkilöstöressurit ja aika. Työpaikalta poistuminen kesken työpäivän koettiin hankalaksi. Myös ajan sopiminen voi olla ongelmallista, sillä aikataulujen yhteensovittaminen perheen ja kasvattajan kesken voi olla ongelmallista. Eräs vastaaja pohti myös sitä, kehtaavatko vanhemmat kieltäytyä tarjotusta kotona tehtävästä aloituskeskustelusta vaikeivat haluaisikaan kasvattajaa kotiinsa. Vastaaajien mukaan valinnanvapaus tulisi säilyttää, ja keskustelupaikan valinnassa tulisi käyttää harkintaa.

”Työpaikalta voi olla vaikea poistua niin pitkäksi aikaa, hankala sopia aika. Vanhemmat eivät välttämättä haluaisi keskustelua kotona, mutta eivät kehtaa kieltäytyä.”

”Kaikille kasvattajille ja perheille kotona käyty aloituskeskustelu ei mielestäni ole luontevin tapa aloittaa päivähoito. Tärkeintä on luoda perheisiin avoin ja luottamuksellinen suhde, jolloin aloituskeskustelupaikka on hyvä arvioida perhe- ja tilannekohtaisesti.”

Kasvattajat pohtivat sitä, miten päiväkotiryhmässä muut kasvattajat suhtautuvat siihen, että joku lähtee kesken päivän käymään uuden lapsen kotona. Joskus yhdelle vastuukasvattajalle voi osua montakin uutta lasta esimerkiksi uuden toimintakauden alkaessa, mikä taas puolestaan tarkoittaa montaa uutta aloituskeskustelua. Monet kasvattajat mainitsivat, että tuntuu pahalta jättää muut kasvattajat selviämään ryhmän kanssa, mikäli sijaista ei ole saatu paikkaamaan työntekijää keskustelun ajaksi. Ryhmästä irtautuminen kesken päivän on varmasti haasteellista, jos muutenkin henkilöstöressurit ovat tiukoilla. Keskustelut on kuitenkin hoidettava työajalla ja aikataulujen sopiminen kasvattajan omiin työvuoroihin saattaa muodostua hyvinkin haasteellisiksi. Tämä on asia, jonka suunnitteluun tulee kiinnittää erityistä huomiota niin turvallisuuden säilyttämiseksi kuin työntekijöiden jaksamisen turvaamiseksi. Ressurssipulaan liittyvästä haasteellisuudesta kirjoittavat tutkimuksessaan myös Riikka Riihonen ja Karoliina Tuukkanen (2013). Heidän mukaansa haasteelliset tunteet liittyvät liian vähäiseen

henkilöstömäärään, kiireisiin tai liian suuriin ryhmiin. Eri syistä johtuva henkilöstövaje koetaan jatkuvaksi murheeksi, josta aiheutuu automaattisesti toiminnan uudelleensuunnittelun tarpeen sekä tavoitteellisen ja pitkäjänteisen kasvatustyön keskeytymisen. (Riihonen & Tuukkanen 2013, 63, 68.)

Haasteelliseksi kotona tehtävien aloituskeskustelujen suhteen kasvattajat kokivat myös epä-tietoisuuden tulevasta uudesta perheestä ja jopa pelon väkivallasta. Vastaaajien mielestä on haastavaa mennä ventovieraaseen kotiin yksin. Tämä näkökulma näytti askarruttavan hyvin monia kasvattajia.

”Ensimmäisenä tulee mieleen turvallisuuskysymys: miten työntekijän turvallisuuden voi taata? Itse en välttämättä yksin tahtoisi mennä. Haaste myös, kun ryhmä tällöin vajauksella pk:ssa.”

”Kyllähän se jännittää, kun ei tiedä, mitä siellä vieraassa paikassa on vastassa! Mieltii omaa turvallisuutta.”

”Turvallisuus: Tiedottomuus perheestä johon ollaan menossa, ei tiedä ”mitä on vastassa”. Perheen kokemus kotiin menemisestä, haasteena on etteivät koe ”tupatarkastukseksi” -> vaatii varhaiskasvatuksen henkilöstöltä taitoa ilmaista mistä on kyse.”

”Turvallisuus: henkilökunta voi joutua väkivallan kohteeksi tai heidän sanomisiaan voidaan vääristellä. Eikä tästä olla keskusteltu lainkaan varhaiskasvatuksessa / esimiestasolla. Aika: käynti tehdään työaikana, jolloin muut joutuvat hoitaa poissaolevankin työt.”

Huolta aiheuttaa kasvattajissa myös se, kuinka perheet suhtautuvat siihen, että kasvattaja tulee käymään heidän kotonaan. Kasvattajat eivät halua, että perheille tulee tunne ”tarkastuskäynnistä”. Eräs vastaajista pohti myös sitä, mikä on työntekijän turva siinä tapauksessa, että perhe loukkaantuu jostain keskustelussa esiin tulleesta asiasta ja siitä seuraakin ongelmia.

”Jos on jotain erityistä perheessä, vanhempien välillä pahat ristiriidat tms. jostain sellaista mitä itse työntekijänä tarvitsisi jännittää, ettei hyvin haavoittuvassa tilanteessa vahingossa loukkaa sanoilla tai oma turvallisuus uhattuna.”

”Tottakai aina kun menee uuden perheen kotiin, käy mielessä, että vastassa voi olla mitä vain. En tiedä onko se haaste. Osa perheistä voi kokea kotona käytävän keskustelun ”kodin käyttäyksenä”, jonka vuoksi on tärkeää korostaa

miksi keskustelu käydään kotona; lapsella on mahdollisuus tutustua tuleviin hoitajiinsa hänelle tutulla ”maaperällä”. Kukaan ei ole kyttäämässä kenenkään kotia.”

Kasvattajien mielestä haasteen kotona käytävälle aloituskeskustelulle asettaa myös perheiden vastustus. Kaikki eivät halua, että päiväkodin henkilökuntaa tulee heidän kotiinsa vierailulle, vaan haluavat, että aloituskeskustelu käydään kasvattajan kanssa päiväkodilla. Joskus myös sopivan ajan löytäminen perheen kanssa keskustelun toteuttamiseksi on vastaajien mukaan osoittautunut hankalaksi. Vastaajien mukaan perheille on tehtävä jo keskusteluaikaa sopiessa selväksi se, mitä varten keskustelu pidetään lapsen kotona.

”Kaikki eivät halua kotiinsa ”vieraita” ihmisiä. Herättää epäilyksen ”kyttääjistä”, ”kodin tarkastajista”, ellei osata selittää, miksi näin toimitaan. Tosin olen käynyt hyviä ja hyvään kasvatuskumppanuuteen johtaneita aloituskeskusteluja myös päiväkodissa. Siksi kotona käytävästä keskustelusta ei pidä tehdä kynnyskysymystä.”

Haasteellisia asioita kasvattajien mielestä ovat myös kotona olevat sisarukset, aikataulussa sekä lapsen asioissa pysyminen ja jopa lemmikit.

”En ole kokenut mitään haastetta. Kaikki keskustelut menneet kivasti. Henkilökohtaisesti koirapelkoni tuo itselle haastetta. Joskus perhe laittaa koirat pihalle tai toiseen huoneeseen. Jos ei, on ikävä tehdä töitä koiran kuono haaroissa. Lisäksi olen allerginen parille kotieläimelle, mutta ei onneksi ole ollut perheissä, missä olen käynyt.”

”Keskustelulle ei välttämättä ole rauhaa, kun perheenjäsenet hoitavat ympärillä asioitaan. Toinen haaste on aika, koska matkojen kanssa kotikäynti vie enemmän aikaa kuin päiväkodilla käytävä keskustelu ja kasvattaja on tämän ajan pois lapsiryhmästä.”

”Asioiden pitäminen lapsen ja perheen näkökulmassa, koska perheitä kiinnostaa päiväkodin päivärytmi, henkilöstö, lapset ja niin edelleen.”

Jotkut vastaajista kokivat myös pitkät välimatkat perheen ja päiväkodin välillä haasteelliseksi ja aikaa vieviksi. Haasteellista kasvattajien mielestä on myös se, että ajatus tuntemattoman perheen kotiin menemisestä tuntuu henkilökohtaisesti vastenmieliseltä.

”Matka tehtävä joskus omalla autolla, kuluja työntekijälle, joita ei korvata.”

”Omasta mielestäni on vaikea mennä ennestään tuntemattomien ihmisten kotiin, koen itseni vaivaantuneeksi. Ihmisillä pitää olla oikeus yksityisyyteen tässäkin asiassa. Jos perhe asuu kaukana, eikä työntekijällä ole autoa käytössään, työajan riittävyys voi olla haaste, jos käydään kaikkien lasten kotona.”

Tekemistäni haastatteluista kävi myös ilmi, että aloitusprosessiin liittyvät haasteet liittyvät vahvasti aikaan ja työajallisiin järjestelyihin. Prosessin läpivieminen on toteutettava kaiken muun työn ohessa. Kuten jo kyselyn tuloksista kävi ilmi, myös haastateltavat kokivat haasteelliseksi perheiden erilaisuuden sekä aloituskeskusteluun menemisen yksin vieraaseen kotiin. Kasvattajia askarrutti se, ettei koskaan tiedä mitä siellä on vastassa. Kotona tehtävässä aloituskeskustelussa haasteelliseksi osoittautui se, osaako kasvattaja luoda käynnillään kivan kohtaamisen perheen kanssa.

Kotona tehtävän aloituskeskustelun pakonomaisuus askarrutti niin haastateltavia kuin kyselyyn vastanneitakin: Yksikössä ei välttämättä anneta tilaa kasvattajien omalle mielipiteelle ja tunteelle keskustelua kohtaan, vaan perheen kotiin on mentävä ”pakolla”. Tämä ei suinkaan ole ihanteellinen lähtökohta keskustelulle. Kärjistetysti esittäen: Tuskinpa kukaan haluaa tehdä työtään pakolla, omalla kustannuksellaan, jättäen ryhmän pärjäämään vajaamiehityksellä ja vieläpä peläten tulevaa keskustelun kohdettaan. Hyvällä ohjeistuksella ja tuella hallinnolliselta taholta nämä epävarmuustekijät on mahdollista poistaa.

9.4.3 Vahvuudet

Kysymykseen kotona käytävien aloituskeskustelujen hyvistä puolista sain monipuolisia ja innostuneita vastauksia. Useimmin kasvattajat mainitsivat kotona käytävän aloituskeskustelun hyväksi puoleksi sen, että samalla kasvattaja näkee lapsen kotiympäristön sekä voi havainnoida lapsen toimintaa kotona. Kasvattajat luonnehtivat keskustelun positiivisia puolia muun muassa seuraavasti:

”Tutustun perheeseen kokonaisvaltaisemmin heille tutussa ympäristössä. Antaa monipuolisuutta ja haasteita omaan työhön.”

”Tapaa lapsen hänen omimmassa ympäristössään. Arempi lapsi saattaa helpommin tutustua kasvattajaan kun ei ole suurta lapsiryhmää ympärillä.”

”Perheenjäsenten väliset suhteet tulevat paremmin esiin ja lapsi käyttäytyy todennäköisesti luonteelleen ominaisimmin tutussa ympäristössä.”

”Tutustuu paremmin lapseen ja lapsen kontekstiin, jolloin lapsen yksilöllinen tukeminen on mahdollista juuri tärkeässä aloitusvaiheessa.”

Kasvattajien vastauksista päätellen toimintaympäristöllä näyttäisi olevan tärkeä merkitys kasvatuskumppanuussuhteen alussa ja tutustumisvaiheessa. Vastauksissa toistuivat usein sanat ”paremmin” ja ”helpommin”, kun oli kyse lapsen ja perheen kotiympäristöstä. Lapsen oman koti- ja kasvuympäristön koettiin vastausten perusteella antavan suuntaviivoja lapsen kehityksen suhteen. Kasvattajat olettivat lapsen käyttäytyvän kotiympäristössään hänelle ominaisemalla tavalla kuin mitä hän käyttäytyisi tutustuttaessaan päiväkotiin. Lapsen kasvu- ja oppimisympäristön tunteminen on näin ollen avuksi, kun päivähoitosuhteen alussa tutustutaan lapseen.

Kasvattajat kokivat kodin rennoksi ja avoimeksi keskustelupaikaksi. Kasvattajien mielestä vieraileminen lapsen kotona helpottaa lapsen tutustumista sekä sopeutumista päivähoitoon. Hyvänä puolena kasvattajat näkivät myös sen, että sama kasvattaja, joka on käynyt aloituskeskustelun lapsen kotona, on häntä vastassa päiväkodillakin. Lapsella on turvallinen olo, kun tunnistaa edes yhden tutun aikuisen tullessaan tutustumaan päiväkotiin. Kasvattajien näkökulmasta katsottuna vierailu lapsen kotona on silloin tällöin myös mukavaa vaihtelua työpäivään.

”Lapselle jää turvallinen tunne, kun on sama tuttu aikuinen vastaanottamassa pk:ssa.”

”Lapsi tutustuu omaan aikuiseensa tutussa ympäristössä joka on aina lapselle helpompaa, varsinkin jos sitten lapsen tullessa pk:hon olisi se sama tuttu aikuinen ovelta vastassa. Kasvattajan on hyvä nähdä lapsi hänen omassa ”ympäristössään”, tämä voi olla lapselle hyvinkin merkittävä asia.”

Kasvattajat pohtivat vastauksissaan myös perheen näkökulmaa. Hyvää vastaajien mielestä on se, että perhe saa olla omalla maaperälläään aloituskeskustelun aikana. Joidenkin kokemusten mukaan vanhemmat olivat paneutuneet keskusteluun paremmin kuin vastaavasti päiväkodilla käytävään keskusteluun. Kasvattajien mielestä perheelle on myös helpompi järjestää aikaa kotiin kuin tulla keskusteluun päiväkodille. Vastauksista kävi esille myös se, että menemällä lapsen kotiin kasvattaja täten samalla osoittaa arvostustaan lasta ja perhettä kohtaan.

”Perhe on ”omalla” maaperälläään, saattavat jännittää kovastikin ph: n aloitusta. Kotiin meneminen osoittaa kiinnostusta perhettä kohtaan. Aloituskeskustelun käyminen perheelle mahd. helppoa, kun se käydään kotona.”

”Tullaan tutuksi jo ennen kuin lapsi varsinaisesti aloittaa päivähoidon. Asiat on helpompi jutella rauhassa, vuorovaikutussuhde lähtee hyvin käyntiin. Mukava nähdä lapsen ilo, kun hän saa esitellä omia tärkeitä juttujaan.”

”Koen, että kotona käytävässä aloituskeskustelussa on melkein pelkästään hyviä puolia. Minut on aina toivotettu lämpimästi tervetulleeksi, ilman mitään ennakkopaineita. Koteja ei esim. ole ”puunattu” näytöstyylisiin.”

Aloituspöytäprosessin vahvuuksiksi nousi haastatteluissa esiin prosessin selkeä rakenne ja looginen eteneminen. Keravan varhaiskasvatuksessa on aloitusprosessia koskien yleiset ohjeet siitä, kuinka prosessi etenee ja haastateltavien kokemuksen mukaan ohjeistus on yksiköissä saatavilla esimerkiksi perehdytyskansiossa. Prosessin eteneminen on toki tutumpaa niin sanotuille pitkän linjan työntekijöille, joilla on kokemusta monesta erilaisesta lapsesta, perheestä ja keskustelusta. Osaaminen kehittyy kokemuksen myötä tässäkin asiassa.

9.4.4 Kehittämisehdotukset

Kysymykseen ”miten kehittäisit kotona käytävää aloituskeskustelua työtapana?” kasvattajat olivat pohtineet ratkaisuja nykyisen aloituskeskustelukäytännön parantamiseksi. Osa vastaajista koki nykyisen käytännön hyväksi sellaisenaan. Kasvattajat ovat saaneet perheiltä positiivista palautetta keskustelukäytännöstä ja voivat jopa suositella sitä muillekin.

”Minusta toimii tälläisenä. Vanhemmathan kertovat siinä lapsesta ja me kuunnellaan.”

”Mielestäni nyt ihan hyvä. Jos tekee muotista liian tiukan, jotkut saattavat kokea rajoittavaksi.”

Moni kasvattaja mainitsi kehittämisehdotuksena sen, että kotona käytävään aloituskeskusteluun osallistuisi aina kaksi työntekijää kerrallaan ikään kuin työparina. Jotkut päiväkodit ovat tätä vastaajien mukaan jo toteuttaneetkin etenkin silloin, kun päivähoiton on aloittamassa kaksi tai useampi sisarus. Parityöskentelyssä toinen kasvattaja voisi keskustella vanhemman tai vanhempien kanssa ja toinen tutustuu lapseen.

”Turvallisuutta kehitetty päiväkodissamme siten, että kotiin menee aina kaksi kasvattajaa. Perhettä kiinnostavat myös pk:n asiat, en poissulkisi vaihtoehtoa, että perhe voisi kysellä myös jotain pk:sta aloituskeskustelussa.”

Toiveena oli myös se, että kotikäynti olisi ensisijainen vaihtoehto aloituskeskustelun käymiselle. Muutama tosin toivoi, että joko kotona tehtävästä keskustelusta luovuttaisiin vaihtoehtona kokonaan tai valinta olisi ennemminkin täysin vanhempien päätettävissä, eikä kotikäyntiä tarjottaisi automaattisesti. Vastauksista tuli ilmi molemmat ääripäät, kuten seuraavista lainauksistakin voidaan huomata:

”Koettaisiin voimakkaasti kotikeskustelua ensisijaiseksi toimintatavaksi.”

”Siirretään keskustelut päiväkodille.”

Vastaajien mielestä tärkeää on se, että aloituskeskustelukäytäntö on koko kaupungissa samanlainen päiväkodista riippumatta. Eniten kehittämistä kasvattajien mielestä vaativat kotona käytävien aloituskeskustelujen tiedotus- ja markkinointikäytänteet. Kasvattajien mukaan vanhemmille pitäisi informoida paremmin päiväkodin toimesta kotona käytävien aloituskeskustelujen tarkoituksesta ja hyödyistä lapsen päiväkotitaipaleen aloittamiselle. Myös kasvattajille tulisi antaa enemmän tietoa kotona tehtävistä aloituskeskusteluista ja kannustaa heitä niiden toteuttamisessa.

”Siitä pitäisi puhua enemmän itsestänselvyytenä ja se pitäisi lukea jo pape-reissa, jotka lähetetään perheille hoitopaikan ilmoituspapereissa. Mielestäni kotona käytävä aloituskeskustelu on markkinointikysymys eli kuinka esitämme asian perheille.”

”Tilanne pitäisi markkinoida ja luoda sellaiseksi, ettei perheelle tule tunnetta, että heitä tullaan ”kyttämään” / arvostelemaan. Tulemme kotikäynnille ihan normiarkeen, emmekä siivoojan jäljiltä olevaan kotiin ja kahvipöytään.”

”Minusta tärkeintä on mennä lapsen kotiin avoimin mielin ja korvin. Tavoitteeksi pitää ymmärtää hyvän luottamuksen rakentaminen. Ehkäpä tätä puolta pitäisi kaikille korostaa.”

Kasvattajat pohtivat ilmapiirin tärkeyttä; tilanne ei saisi muistuttaa kuulustelua. Myös omalla ennakoasenteella voi vastaajien mielestä vaikuttaa vierailun ja keskustelun onnistumiseen ja kasvatuskumppanuuden muodostumiseen. Huomiota vaatii myös kasvattajien ajankäytön hallinta keskusteluissa.

”Lapsen näkökulman huomioiminen. Lapsen ääni enemmän kuuluviin. Vanhemmille pitää tiedottaa jo hakutilanteessa Keravan tapa toimia aloitusprosessissa. Ehkä niin jo tehdään. Joitakin vanhempia kotikäynnit jännittävät liikaa.”

”Ehkä omien ennakkoasenteiden muutos kotona käytävää kesk. kohtaan. En halua mennä toisen (ventovieraan) kotiin.”

Kasvattajat mainitsivat, että selkeän keskustelupohjan käyttäminen toisi helpotusta keskusteluun ja yhtenäistäisi keskustelukäytäntöä. Myös vanhemmat voisivat täyttää jonkinlaisen kaakakkeen etukäteen, jonka mukaan keskustelu etenee lapsen kotona.

”Ehkä voisi kirjata asioita ylös jo käynnin aikana.”

”Vaikea vielä sanoa, kun kokemusta juuri tällaisesta aloituskeskustelumuodosta on aika vähän. Ehkä mieltäisi selkeää keskustelupohjaa, johon olisi helppo kirjata keskustelun kulku suoraan ja kirjata sovitut käytänteet.”

”Kotona käytävään erillinen pohja jonka perhe täyttää aiemmin.”

Tulkin käyttämiseen keskusteluissa kasvattajat toivoivat selkeämpää ohjeistusta. Vastajat toivoivat myös lasten ääntä enemmän kuuluviin keskusteluissa. Eräs kehittämisehdotus vastaajalta oli, että hoitosuhteen aikana myös esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut voitaisiin käydä lapsen kotona.

”Tulkkia tarvitsevien perheiden ”kotikäyntejä” tulisi miettiä. Nyt ne tehdään pk:lla.”

”Tätä pitäisi ensisijaisesti kysyä vanhemmilta. Lapselle on tärkeää, että aikuinen päiväkodilta on käynyt kotona kylässä. Tähän voisi olla hyvä jatkumo, että myös seuraava keskustelu esim. kevään palautekeskustelu, voitaisiin käydä kotona.”

Kasvattajat toivoivat, että aloituskeskustelu voitaisiin käydä kotona hyvissä ajoin, kiireettömästi, ennen päiväkotiiin tutustumista ja varsinaista päivähoiton aloittamista. Toisaalta muutama kasvattaja oli sitä mieltä, että lapsen tulisi ensin tutustua päiväkotiiin ja vasta sen jälkeen kasvattaja kävisi aloituskeskustelun perheen kanssa lapsen kotona.

”Hyvissä ajoin kesän alussa tiedot lapsista, jotka tulevat hoitoon, jotta kotona käytävät aloituskeskustelut ehditään käymään ilman kiirettä.”

”Mielestäni aloituskeskustelu pitäisi käydä päiväkodilla ilman lasta. Eli ensin tehtäisiin ”kotikäynti” jossa tutustuttaisiin vain lapseen, sitten johtajan

kanssa varhaiskasvatussopimuksen teko ja aloituskeskustelu pk:lla ilman lasta. Sitten lapsen tutustuminen pk:hon vanhempi ja lapsi yhdessä, sitten lapsi.”

Kehittämisehdotuksena vastaajat toivoivat keskustelujen purkamista ja läpikäymistä joko oman tiimin tai koko työyhteisön kanssa vakiintuneena käytäntönä. Näin aloituskeskustelusta saatu tieto saadaan muidenkin käyttöön. Kollegojen kokemusten kuuleminen auttaisi kokemattomampia työntekijöitä. Kotona käytävää aloituskeskustelua voisi kasvattajien mukaan harjoitella omassa työyhteisössä vaikkapa työillan aiheena.

”Aloituskeskustelun kävijät voisivat vaihtaa kokemuksiaan ja siten oppia toinen toisiltaan.”

”Ehkäpä aloituskeskusteluja voisi harjoitella etukäteen vaikkapa henkilökunnan työillassa. Miten kasvattaja toimii, jos kodin oven avautuessa tulee vastaan jotain täysin odottamatonta? Miten siihen tulisi kyetä reagoimaan? Moni on tehnyt tällaisia ”näytelmä-harjoituksia” varmasti opiskeluaikoinaan, mutta kun tämä työtapa on uusi eikä välttämättä kaikki kasvattajat ole aloituskeskusteluja kotona käynyt, voisi harjoittelu olla paikallaan.”

Muita kehittämisehdotuksia olivat esimerkiksi keskustelun käyminen sulkemisajan jälkeen päiväkodilla sekä kilometrikorvausten maksaminen työntekijälle, mikäli hän on joutunut käyttämään pitkän matkan takia omaa autoaan mennäkseen perheen luokse aloituskeskusteluun.

Haastateltavien mukaan aloitusprosessi toimii hyvin, mutta kehitettävääkin löytyy. Etenkin kotona käytävien aloituskeskustelujen kulkua olisi hyvä käydä läpi esimerkiksi suunnittelupäivässä. Yhteinen keskustelu ja kokemusten jakaminen olisi hedelmällistä. Haastateltavat mainitsivat myös parityöskentelyidean, eli kotona käytävän aloituskeskusteluun mentäisiin aina pareittain. Toinen voisi keskittyä lapsen kanssa tutustumiseen, toinen voisi rauhassa käydä keskustelua vanhempien kanssa.

Aloituskeskustelulle on olemassa yhteinen runko, jonka mukaan voi keskustelussa edetä. Runko on kuitenkin vain apuväline keskustelun eteenpäinviemiseksi, eikä etenkään kokematon kasvattaja osaa välttämättä hyödyntää sitä soveltaen. Esimerkiksi alle kolmevuotiaiden lasten arki päiväkodissa koostuu eri asioista kuin yli kolmevuotiaiden, lähtien jo perushoidosta vaippoineen ja syöttämisineen. Voitaisiin siis harkita, pitäisikö keskustelurunkoa muokata koskemaan eri-ikäisiä lapsia.

9.4.5 Tuen tarve

Kysymykseen ”Millaista tukea toivoisit kotona käytävän aloituskeskustelun toteuttamiseen?” kasvattajat vastasivat varsin yksimielisesti ”aikaa”, ”resursseja” ja ”kokemuksia”. Aikaa tarvittaisiin keskustelun käymisen lisäksi myös keskustelun jälkeen keskustelussa esiin tulleiden asioiden kirjaamista varten.

”Että siihen saisi oikeasti aikaa! Nyt on koko ajan mielessä se, että työtoverit ovat useinkin ”pulassa” kun ryhmästä yksi aikuinen poissa. Aloituskeskustelun ”matkalle” voisi saada myös tukea esim. kilometrikorvauksen muodossa, joskus matkat ovat liian pitkiä (ts. vievät liikaa aikaa) käveltäväksi.”

”Riittävästi aikaa sekä keskustelua että muistion tekemistä varten.”

Tämän lisäksi kasvattajat toivoivat lomakepohjaa, selkeitä apukysymyksiä tai toimintaohjeita aloituskeskustelun käymiseen. Uusien työntekijöiden tueksi vastaajat kaipasivat esimerkiksi materiaalipakettia.

”Jonkinlainen lomakepohja kirjaamisen helpottamiseksi. Ja tietenkin aikaa keskustelun mahdollistamiseksi.”

”Pieni muistilista keskustelun kuljettamiseksi eteenpäin voisi joskus olla (joi- lekin) tarpeen?”

”Jonkinlaista pohjaa tai raamia, mitä asioita voi kysellä ja tarkentaa ettei asiakas loukkaannu tai koe uteluna.”

”Minusta nyt olevat ”apukysymykset” ovat jo hyvä apu.”

Toisten työntekijöiden kokemukset ovat vastaajien mielestä hyvin arvokkaita ja niiden jakaminen olisi tarpeellista. Keskustelujen purkaminen tiimin tai koko yksikön kesken toisi tarvittavaa informaatiota muillekin kuin keskustelussa mukana olleelle kasvattajalle.

”Itse haluaisin kuulla kokemuksia, auttaisi myös omissa tulevilla kotikäynneissä.”

”Avointa ja rehellistä ajatusten ja kokemusten vaihtoa yksiköiden sisällä ja välillä kotona käytävistä aloituskeskusteluista.”

”Työyhteisössä kannattaa käydä yhdessä läpi sekä positiiviset että negatiiviset asiat, joita tulee vastaan kotikäynneillä.”

Kasvattajien mukaan työyhteisön jousto ja esimiehen tuki, arvostus ja rohkaisu ovat tärkeitä tekijöitä kotona tehtävien aloituskeskustelujen onnistumisessa. Kasvattajat toivoivat avointa keskustelua esimerkiksi turvallisuuskulma huomioiden. Mikäli on jo etukäteen tiedossa, että päivähoitoon tulevalle lapsella on joitain erityistarpeita, olisi kasvattajien mielestä hyvä, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja tulisi mukaan aloituskeskusteluun lapsen kotiinkin.

”Turvallisuuspuolesta tulisi voida keskustella ja siihen täytyisi olla suunnitelma (onhan meillä palo- ja pelastussuunnitelmakin vaikka tulipaloo ei ole ollut).”

”Esimiehen tuki jota saanut muuhunkin tarvittaessa. Kokemusten jako!”

”Tarvitaan työkavereiden tukea ryhmässä jos yksi lähtee pitämään aloituskeskustelua pois pk:sta.”

”Aikataulut. Erityislasten keskusteluun elto / veo mukaan.”

Vastaajien mukaan myös vanhemmille jaettava tietopaketti kotona tehtävän aloituskeskustelun eduista ja hyödyistä lapselle toisi kasvattajalle tukea työhön. Kasvattajat toivoivat saavansa ajoissa itselle alustavat tarvittavat tiedot lapsesta ja perheestä, jotta voisivat tutustua perustietoihin jo ennen keskustelua. Myös ohjeistus keskustelun kulkua varten selkeyttää ja helpottaa keskustelun käymistä.

”Pieni kirjelmä, jonka johtaja jakaisi perheille omassa keskustelussaan. Siinä kerrottaisiin kotona pidettävän aloituskeskustelun eduista.”

”Selkeät toimintaohjeet (myös niissä tapauksissa, jos oletetaan perheessä olevan ongelmia tms.). Selkeä keskustelun rakenne, etenkin silloin, kun työntekijällä ei ole aikaisempaa kokemusta kotona käytävistä keskusteluista.”

Haastateltavat eivät juurikaan kaivanneet tukea aloitusprosessin läpiviemiseen. Työyhteisön tuki ja tsemppaaminen koettiin tärkeäksi. Kasvatuskumppanuuskoulutus on tarjonnut harjoitteita, joiden avulla asiakastilanteita on saanut harjoitella etukäteen. Koulutuksesta on saanut myös vinkkejä siihen, miten ja mitä aloituskeskusteluissa kannattaa jutella. Dialogisuuden tärkeyttä on korostettu. Haastateltavien mukaan kokemuksen myötä aloitusprosessiin tulee sujuvuutta ja kokemus auttaa myös poistamaan ennakkoluuloja. Aloitusprosessin onnistumisessa peruslähtökohta on kuitenkin prosessin selkiyttäminen kaikille yksiköille niin, että se

toimisi kaikissa varhaiskasvatyksiköissä samalla tavalla. Lisäksi myös ohjeistuksen pysyvyys koettiin tärkeäksi, etteivät prosessin toteuttamista koskevat ohjeet muuttuisi liian usein.

10 Johtopäätökset

Päivähoidon aloitusprosessin toimivuus ja prosessissa ilmenevät haasteet olivat asioita, joihin tutkimukseni avulla haettiin selvyttä. Tutkimukseni perusteella aloitusprosessi itsessään on kasvattajille tuttu ja useimpien mielestä prosessi toimii hyvin. Haasteita prosessin toteuttamiselle aiheuttivat aikaan ja henkilöstön määrään liittyvät vajaukset, mikä varmastikin on haaste myös muulle varhaiskasvatuksessa tapahtuvalle toiminnalle. Aloitusprosessin merkitys koettiin kuitenkin tärkeäksi ja kasvattajat ymmärsivät prosessin kokonaisvaltaisen onnistumisen olevan tärkeässä asemassa lapsen päivähoitotaipaleen alkaessa.

Tuloksista voidaan huomata, että aloitusprosessiin ja etenkin aloituskeskusteluihin liittyy muutamia seikkoja, jotka erityisesti pohdituttavat varhaiskasvattajia. Yksi näistä liittyy henkilöstömääriin ja mahdollisiin sijaisjärjestelyihin. Kun kasvattaja lähtee pois päiväkodilta käymään aloituskeskustelua lapsen ja perheen kotiin, on hän luonnollisesti sen ajan poissa normaalista miehityksestä kyseisessä ryhmässä. Vaikka keskustelulle varataankin aikaa noin tunti, voi koko rupeamaan kulua kaksinkertainen aika, mikäli perhe asuu kauempana päiväkodista. Tämä nostaa esille turvallisuuskysymyksen. Voidaan pohtia, jääkö lapsiryhmään tarpeeksi henkilökuntaa huolehtimaan normaalista toiminnasta. Lisäksi kuormitus saattaa kohdentua koskemaan vain joitakin lapsiryhmiä, esimerkiksi pienten ryhmää, joissa toimintakauden alussa saattaa aloittaa hyvinkin monta lasta. Luonnollisesti myös kasvattajia kohtaan kohdistuu lisäkuormitusta, jos käytäviä aloituskeskusteluja on hyvin monta normaalin toiminnan lisänä. Asiasta olisi hyvä keskustella työyhteisössä päivähoidon turvallisuussuunnitelmaa laatiessa. Päivähoidon turvallisuussuunnitelma on suunnitelma-asiakirja, joka tähtää kokonaisturvallisuuden parantamiseen ja ylläpitoon. Suunnitelmassa arvioidaan vaarat ja riskit, jotka voivat uhata päivähoitotoimintaa. (Saarsalmi 2008, 22.) Esimies on luonnollisesti vastuullisessa avainasemassa suunnitelman laadinnassa ja toteuttamisessa.

Riskiksi määritellään tapahtuman mahdollisuus, joka voi aiheuttaa tai josta välillisesti voi seurata henkilövahinkoja, toiminnan vaikeutumista tai taloudellista menetystä. Riskienhallinnassa tulee päivähoitossakin ottaa huomioon toimintaan kohdistuvien uhkien tunnistaminen ja niihin varautuminen, suojautuminen ja jo toteutuneiden vaaratekijöiden poistaminen. Jokaisen päivähoitoyksikön toiminnan turvallisuutta on seurattava ja kehitettävä säännöllisesti. Riskienhallinta kuuluu olennaisena osa-alueena toiminnan johtamiseen. Uhkien estäminen ei ole aina mahdollista, mutta siinä tapauksessa on mietittävä keinoja, joilla toiminnan riskejä voidaan pienentää. (Saarsalmi 2008, 28.) Kun on kyse päivähoitosta ja lapsista, ei riskienotta-

miselle voida antaa tilaa. Siksi täytyisikin tilannekohtaisesti miettiä, milloin on turvallista lähteä aloituskeskusteluun lapsen kotiin ja tilanteen niin vaatiessa joko siirtää kyseisen keskustelun ajankohtaa tai jopa pyytää perhettä tulemaan keskustelemaan päiväkodille.

Kehittämisehdotuksissa mainittiin työparitoiminta, eli kotona tehtäviin aloituskeskusteluihin osallistuisi kaksi kasvattajaa. Yksin meneminen koettiin pelottavaksi ja omaa turvallisuutta uhkaavaksi, vaikka mitään todellista vaaraa ei olisikaan ollut. Työparitoiminta voisi olla tehokas ratkaisu tähän ongelmaan, mikäli henkilöstövajetta ei syntyisi päiväkodille. Kahden kasvattajan poistuminen lapsiryhmästä muualle aloituskeskustelua varten voisi kuitenkin aiheuttaa ongelmia toiminnan sujumuudelle ja lapsiryhmän turvallisuudelle. Kotona tehtävät aloituskeskustelut vaativat hyvää toiminnan organisointia päiväkodilla ja joustavuutta niin ryhmän toiminnassa kuin henkilökunnan taholta.

Turvallisuuteen ja riskienhallintaan liittyvä toinen seikka koski henkilökunnan omaa pelkoa ja jännitystä kotona tehtäviä keskusteluja kohtaan. Kasvattajat nostivat vastauksissaan esiin turvallisuuskysymykset. Nämä tulivat kysyttäessä esiin niin haasteissa kuin kehittämisehdotuksissakin. Moni vastaaja mainitsi tuntevansa olonsa jännittyneeksi menessään ennalta tuntemattomien ihmisten kotiin yksin. Esille nousi myös pohdintaa siitä, mitä lapsen kotona voidaan puhua ja voiko näistä keskusteluista syntyä mahdollisesti ristiriitatilanteita. Jotkut vastaajista mainitsivat jännittävänsä myös sitä, mennäänkö lapsen kotona liian henkilökohtaisiin asioihin ja näkeekö tai kuuleeko kasvattaja lapsen kotona jotain sellaista, mikä ei päivähoidolle varsinaisesti kuulu. Nämä ovat varmasti keskustelemisen arvoisia asioita jokaisessa työyhteisössä. Pelisääntöjen ja toimintamallien luominen on tarpeen. Pelko omasta turvallisuudesta ei tänä päivänä ole turha, sillä esimerkiksi sosiaalityöntekijät ja terveydenhoitajat ovat kohdanneet väkivaltaa kotikäynneillään (ks. Turvallisuus uutiset 30.11.2012). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on antanut nettisivuillaan ohjeita, kuinka perheen kanssa kohdattuihin ongelmatilanteisiin voi varautua jo etukäteen. (Lastensuojelun käsikirja.) Näihin ohjeisiin olisi jokaisen työntekijän hyvä tutustua, vaikka ne ovatkin laadittu sosiaalityön näkökulmasta.

Saarsalmi (2008) mainitsee julkaisussaan, että Työturvallisuuslain mukaan työssä, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka, on väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ehkäistävä mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Hän sanoo, että työnantajan on laadittava menettelytapaohjeet, joissa uhkaavien tilanteiden hallintaan ja toimintatapoihin kiinnitetään huomiota jo ennakolta. Näin työntekijän turvallisuuteen kohdistuvat väkivaltatilanteen vaikutukset voidaan torjua tai ainakin rajoittaa. (Saarsalmi 2008, 53.) Tämä näkökanta on hyvä ottaa huomioon aloituskeskustelukäytäntöä suunniteltaessa ja toteutettaessa. Pohdinkin, onko kaikissa päivähoitoyksiköissä käyty henkilökunnan kanssa läpi sitä, miten mahdollisessa väkivaltatilanteessa perheen kotona tulee toimia? Tähän tarpeeseen voidaan vastata esimerkiksi turvallisuuskoulutuksella, jolla ylläpidetään henkilökunnan tietoja ja taitoja säännöllisesti. On myös tärkeää keskustella

työyhteisössä erilaisista tilanteista ja kokemuksista, joita kasvattajat joutuvat työssään kohtaamaan. Tämä on erityisesti toiminnan ja käytäntöjen kehittämisen kannalta tärkeää. Tätä mieltä on julkaisussaan myös Saarsalmi (2008). Hän kertoo, että toimintayksikön turvallisuuden ylläpitämisen ja edelleen kehittämisen edellytyksenä on yksiköissä tapahtuneiden häiriötilanteiden jälkiarviointi. Hänen mukaansa on suositeltavaa, että jälkiarviointi tehdään kirjallisena koskien kaikkia tavallista vakavampia häiriötilanteita. (Saarsalmi 2008, 91 - 93.)

Vuorovaikutuksen merkitys korostui vahvasti kasvattajien vastauksissa. Kasvattajat ymmärsivät, että heidän oma asenteensa kotona käytävien aloituskeskusteluja kohtaan vaikutti paljon keskustelun sujuvuuteen ja onnistumiseen. Huomasin, että kasvattajat olivat myös hyvin tietoisia siitä, että aloituskeskustelua tulee markkinoida perheille nimenomaan lapsen tutustumisena, ei minään tarkastuskäyntinä. Aloitusprosessi koettiin tärkeäksi riippumatta siitä, käydäänkö keskustelut lapsen kotona vai päiväkodilla. Pääasiaksi kasvattajat kuitenkin kokivat, että lapsen ja lapsen tutustumiselle jätetään reilusti kiireetöntä aikaa.

Vastaajien mukaan lapselle, miksei perheellekin, on tärkeää, että kotona käynyt kasvattaja on lasta vastassa myös päiväkodilla hänen tullessaan tutustumaan päiväkotiin. Lapsen turvallisuudentunne kasvaa hänen nähdessään tutut kasvot päiväkodin vilinässä. Toimintamallia on kokeiltu samantyyppisesti myös muualla. Esimerkiksi Mirjam Kalland (2011) kertoo artikkelissaan omahoitajamallista, jota on käytetty Helsingissä. Omahoitajamallin avulla lapsen ja hoitajan välille pyritään luomaan kiinteä suhde. Tätä suhdetta pohjustetaan jo ennen kuin lapsi aloittaa päivähoitossa käymällä keskustelemassa lapsen kotona vanhempien kanssa. Tavoitteena oli lapsen ja hänen historiaansa tutustuminen. Helsingin kokeilussa omahoitajille oli laadittu keskustelun tueksi lomake, mutta heidän mukaansa lomake koettiin harvoin tarpeelliseksi. Keskustelun aikana hoitaja selvitti asioita niin lapsesta kuin vanhempien omia kokemuksia, mielikuvia, pelkoja ja toiveita päivähoitonsuhteen. Seuraavana askeleena oli vanhempien tutustuminen päiväkotiin ja vasta lopuksi lapsi tuli vanhempineen tutustumiskäynnille. Tämän mallin mukaan vanhempiinkin on luotu kiinteä yhteys jo ennen päivähoitonsuhteen aloitusta. Omahoitajamalliin kuuluu myös rauhallinen tutustuminen päiväkotiin sekä asteittainen harjoitteluvaihe, jossa lapsi harjoittelee olemaan päiväkodissa ilman vanhempiansa. Vastaitten, kun lapsi kokee uudessa ympäristössä olonsa turvalliseksi, on hän valmis jäämään ilman vanhempiaan päiväkotiin. Ydinajatuksena on, että lapsen ja hoitajan välinen kiintymys suojaaa lapsen kehitystä. (Kalland 2011, 160 - 161.)

Omassa työyksikössäni omahoitajuudesta käytetään ilmaisua ”vastuuhoitaja”, mutta toimintaperiaate on kuitenkin sama. Keravan päivähoitonsuhteen aloitusprosessissa vastuuhoitajan tehtävänä on ottaa yhteyttä päivähoitopaikan vastaanottaneeseen perheeseen ja sopia aloituskeskustelu mieluiten lapsen kotona pidettäväksi. Tarkoituksena on, että lapsen kotona aloituskeskustelun

käynyt kasvattaja on myös päiväkodilla perhettä vastassa heidän saapuessaan tutustumiskäynnille. Tarkoituksena on helpottaa lapsen jännitystä päivähoidon aloittamista kohtaan ja auttaa häntä sopeutumaan. Kalland (2011) on artikkelissaan samaa mieltä: hänen mukaansa päiväkodin henkilökunta on kokenut, että omahoitajamalli paitsi helpottaa omaa työtä, auttaa myös lapsia tottumaan nopeammin päivähoitoon sekä osoittamaan kiintymystä hoitajaa kohtaan. Omahoitajan luo hakeudutaan erityisesti silloin, kun lapsi kaipaa lohdutusta, herää päiväunilta tai tilanne on muuten kriittinen. Omahoitajamalli voi myös helpottaa kontaktia vanhempiin. (Kalland 2011, 165.)

Tutkimukseni kautta saatu informaatio Keravan kaupungin päivähoiton aloitusprosessin sujumisesta oli mielestäni monipuolista ja antoi kuvan siitä, mitä kasvattajat prosessista ajattelevat. Aloitusprosessi on vakiintunut vuosien aikana kaikkien päiväkotien käyttöön, mutta kasvattajien kokemusten mukaan yhteinen käytännön toteutus ei välttämättä toteudu samanlaisena kaikissa yksiköissä. Toiset ovat esimerkiksi kotona käymistä vastaan eivätkä näin ollen kovin innokkaasti sitä uudelle perheelle markkinoi ohjeistuksesta huolimatta. On syytä pohtia, mistä tämä johtuu. Onko kyse kasvattajien aiemmista huonoista kokemuksista, osaamisen puutteesta vai sosiaalisista taidoista. Kasvattajien ammatillisuuteen kuuluu oman ammattidentiteetin kehittäminen, ja suurimmaksi osaksi tämän kehityksen esteenä on yksilö itse. Ne, joilla on hyviä kokemuksia käytännön toteuttamisesta, suhtautuvat todennäköisesti käytäntöön positiivisesti ja voivat suositella sitä muillekin. Todennäköisesti he myös helpommin sopivat aloituskeskustelun lapsen kotiin ja toteuttavat sen muitta mutkitta. Jotkut vastaajista toivoivat, että kaupungissa olisi vain yksi ja ainoa ohjeistus aloitusprosessin toteuttamiseen, josta ei poikettaisi. Monet toivoivat esimerkiksi aloituskeskustelun tehtävän aina lapsen kotona, eikä perheille edes annettaisi muuta vaihtoehtoa. Toisaalta, ehkä liian tiukat raamit eivät kuitenkaan edistäisi keskustelujen käymistä onnistuneesti.

Pauli Juutia (2011) mukaellen prosessin onnistuminen ja laadukas toiminta edellyttävät sekä johdolta että henkilöstöltä korkealaatuisten työyhteisövalmiuksien omaksumista. Varhaiskasvatus on hyvin verkostoitunutta työtä ja se luo haasteita niin työyhteisölle kuin johtamisellekin. Onnistuminen vaatii jokaisen panosta yhteisen prosessin hyväksi. Päivähoitoprosessin uudistaminen ja sen edelleen kehittäminen hyötyy kokemusten avoimesta ja aidosta jakamisesta, kasvattajien oman toiminnan reflektiivisestä tarkastelusta ja muuttumiskyvystä. Pauli Juutin (2011) mukaan nykyään menestyvät organisaatiot uudistavat rohkeasti ajattelutapojaan ja haluavat uudistaa osaamistaan. Muutoksen haasteena on usein se, että perinteinen ja uusi kulttuuri esiintyvät rinnakkain. Tästä seurauksena on se, että myös ihmiset ovat ristikkäisten vaatimusten keskellä. (Juuti 2011, 15.) Päivähoiton aloitusprosessissa tämä voi tarkoittaa sitä, että esimerkiksi juuri kotona tehtäviä aloituskeskusteluja vierastetaan sen takia, että käytäntöön ei ole vielä totuttu. Vanhoista käytänteistä halutaan pitää kiinni, eikä uudistuksia olla valmiita ottamaan vastaan.

Tutkimukseni toi esiin myös sen, että kasvattajat kokivat prosessin kulun ja käytänteet jossain määrin epäselviksi. Keravan varhaiskasvatuksessa on olemassa yleiset ohjeet siitä, kuinka aloitusprosessi tulee toteuttaa, mutta ohjeistus koettiin silti kasvattajien taholta epäselväksi. Monet kaipasivat aloituskeskustelua varten selkeää lomakepohjaa tai kaavaketta, jonka mukaan keskustelu lapsen kotona etenisi. Aloituskeskustelussa on kuitenkin tärkeää keskittyä kirjaamisen sijasta dialogiin.

Myös yhteistä keskustelua käytänteistä ja kokemuksista toivottiin. Eri yksiköissä työskentelevien kokemusten kuuleminen koettiin hyödylliseksi. Tärkeäksi asiaksi nousi myös keskustelujen purkaminen työyhteisössä jälkeenpäin. Etenkin niiden työntekijöiden, joilla on vasta hyvin vähän kokemusta aloitusprosessin toteuttamisesta, voisi olla hyvä kuulla kokeneempien vinkkejä perehdyttämistarkoituksessa. Vastausten mukaan etenkin kasvatuskumppanuuskoulutuksesta oli hyötyä aloitusprosessin läpiviemiseen, joten myös koulutus on avainasemassa pohdittaessa sitä, kuinka prosessia voitaisiin kehittää. Varmasti myös vuorovaikutukseen ja perheen dynamiikkaan liittyvät koulutukset toisivat työkaluja kasvattajille etenkin, jos kanssakäymisen uuden asiakasperheen kanssa tuntuu hankalalta. Erilaiset seminaarit ja tutkinnot ovat perinteisiä kehittämismenetelmiä, joilla siirretään uutta tietoa eteenpäin. Niissä voi myös keskustella vertaistensa kanssa siitä, miten jokin asia on toteutettu heidän työssään. Niin sanottu siirtovaikutus on haaste kehittämistyön suhteen. Usein yksilön on vaikeaa siirtää uusia oppeja omaan työhön sekä organisaatioon. Yksi keino tähän on esimerkiksi se, että uutta tietoa omaava henkilö kertoo muulle työyhteisölle vaikkapa epävirallisessa kahvitilaisuudessa omia kokemuksiaan ja näin siirtää niitä eteenpäin. Tämä saattaa helpottaa uuden tiedon omaksumista ja lisätä sitä todennäköisyyttä, että muukin työyhteisö alkaa kokeilla uusia toimintatapoja. Lisäksi siirtovaikutuksen lisäämiseen voidaan käyttää myös erilaisia valmentajia tai tutoreita, joiden tehtävänä on levittää uutta tietoa organisaatiossa. (Juuti 2011, 16.) Päivähoitosektorilla olisi hyvin tärkeää, että hiljainenkin tieto siirtyisi eteenpäin työyhteisön sisällä ja työyhteisöstä toiseen.

11 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli prosessi, joka vaati tekijältään sekä lähipiiriltään aikaa ja kärsivällisyyttä. Työn, perheen ja opiskelun yhdistäminen ei ollut kovin helppoa. Prosessi venyi suunniteltua pidemmäksi, mutta ei kuitenkaan kohtuuttomasti. Tämän opinnäytetyön tekeminen oli kaikessa tieteellisyydessään hyvin haastavaa ja samalla opettavaista.

Tutkimukseni pääkysymyksenä oli tarkastella aloitusprosessin sekä siihen kuuluvien aloituskeskustelujen toimivuutta sekä mahdollisia haasteita. Halusin myös saada selville kasvattajien

näkemyksiä siitä, mitä tukea he tarvitsisivat aloitusprosessin läpiviemiseen ja kuinka he prosessia kehittäisivät. Tutkittava aiheeni ei mielestäni ollut liian laaja ja aiheen rajaaminen onnistui kohtuullisen hyvin. Olin alun perin ajatellut keskittyä pelkästään kotona tehtävien aloituskeskustelujen tutkimiseen, mutta päädyin kuitenkin tarkastelemaan myös koko päivähoiton aloitukseen liittyvää prosessia. On vaikea ymmärtää, mistä aloituskeskusteluissa on kyse, jollei ensin muodosta kokonaiskuvaa prosessin kulusta. Aloituskeskustelujen rooli on opinnäytetyössäni kuitenkin hallitseva.

Miettiessäni sopivaa tutkimusmenetelmää prosessin alkuvaiheessa pohdin sitä, otanko tutkimukseeni tietyn, rajatun otoksen kasvattajien keskuudesta, vai kohdistanko tutkimukseni koko henkilöstöön. Mikäli olisin päätenyt ensin mainittuun vaihtoehtoon, olisin toteuttanut tutkimukseni ryhmähaastattelun keinoin. Päädyttyäni laajempaan vaihtoehtoon, oli selvää, että tutkimusmenetelmäksi valikoituisi kyselytutkimus. Halusin alun perin syventää kyselystä saamiani vastauksia tekemällä myös muutamia haastatteluja, mutta vapaaehtoisia haastateltavia ei löytynyt kuin kaksi henkilöä. Kyselystä saamani aineisto oli tutkimukseeni nähden sen verran kattava ja monipuolinen, että pohdin jopa tekemieni haastattelujen poisjättämistä tutkimuksestani. Halusin kuitenkin ottaa heidänkin näkökantansa mukaan vahvistamaan kyselystä saamiani tuloksia, vaikka ne noudattelivatkin pääsääntöisesti samoja linjoja ja tätä kautta saadun aineiston määrä oli kovin vähäinen.

Prosessiin kuuluvat aloituskeskustelut ovat ehkä se näkyvin osa, jonka toteuttaminen on päivähoiton kasvatushenkilöstön vastuulla. Tästä syystä aloituskeskustelut näyttävät suurta roolia aloitusprosessin läpiviemisessä, ensikosketuksessa uuteen asiakasperheeseen sekä kasvatuskumppanuuden luomisessa. Halusin tutkia tarkemmin nimenomaan kotona tehtäviä aloituskeskusteluja. Tämä oli myös tutkimukseni toimeksiantajan toiveena, koska niin sanotut ”kotikäynnit” ovat melko tuore osa aloitusprosessia.

Olin positiivisesti yllättynyt huomattessani, että kasvattajat suhtautuvat kotona käytäviin aloituskeskusteluihin melko myönteisesti. Kuten jo aiemmin mainitsin, aihe on herättänyt kokeukseni mukaan paljon keskustelua kasvattajien keskuudessa, eikä sävy ole aina ollut kovinkaan myönteinen. Osoittaako tämä kuitenkin sen, että kasvattajat näkevät lapsen ja perheen parhaan menevän omien ennakkoluulojensa edelle ja hoitavat tehtävän ammattilaisten ottein?

Saamani tutkimustulokset kertovat, että Keravalla tehdään kasvatustyötä ennakkoluulottomasti ja perheet rohkeasti kohdaten. Toimiva prosessi tukee kasvattajia tässä työssä ja auttaa heitä kasvatuskumppanuuden luomisessa. Toiset tarvitsevat tähän enemmän ohjeita kuin toiset, eikä toisaalta kahta täysin samanlaista perhettäkään ole olemassa. Yleinen ohjeistus prosessin toteuttamiseen on varmasti hyvä olla olemassa, mutta sallittakoon myös joustaminen

tarvittaessa. Päivähoidon aloitus tapahtuu joskus niin nopeasti, ettei prosessin täydellinen läpivieminen ole mahdollista. Myös tällaisessa tilanteessa on kuitenkin huolehdittava siitä, että lapsen päivähoidon aloitus tapahtuu mahdollisimman sujuvasti, lapsen ja perheen paras huomioiden.

Opinnäytetyön tekeminen herätti minut pohtimaan kasvattajien asennetta ja vuorovaikutustaitojen tarvetta suhteessa perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. Jokainen tekee työtä omalla persoonallaan ja jokainen tulkitsee annettuja ohjeita omalla tavallaan joko kirjaimellisesti tai soveltaen. Olisi mielenkiintoista selvittää, kuinka kokemus ja takana oleva työura vaikuttaa perheiden kohtaamiseen sekä kasvatuskumppanuuden luomiseen. Ovatko työuransa alussa olevat innokkaita tarttumaan uusiin työtapoihin ja innokkaita innovoimaan? Kuinka pitkän työuran omaavat kasvattajat suhtautuvat uudistuksiin tai muutoksiin?

Saamani tutkimustulokset eivät olleet kovin yllätyksellisiä, mutta niistä sai kiteytetysti yleiskuvan siitä, mitä kasvattajat ajattelevat päivähoidon aloitusprosessista ja siihen liittyvistä tekijöistä. Suorat kehittämis ehdotukset olivat niukkoja mutta varsin yksimielisiä. Kasvattajien näkemyksistä voi kuitenkin vetää johtopäätöksiä liittyen esimerkiksi turvallisuuskysymyksiin ja henkilöstön resurssointiin, kun puhutaan aloituskeskustelujen tekemisestä lapsen kotona. Kasvattajien vastauksista löytyi viisaita lauseita ja hienoja ajatuksia tekemästään varhaiskasvatustyöstä. Varhaiskasvatusosasto voi jatkossa hyödyntää kehittämistyössään näitä näkemyksiä haluamallaan tavalla.

Lähteet

Painetut lähteet:

Alila, K. 2004. Varhaiskasvatuksen ohjaustoiminta ja asiakirjat laadunhallinnan taustalla. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) 2004. Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2004: 6. Helsinki: Edita Prima, 27 - 40.

Alila, K. & Parrila, S. (toim.) 2004. Laadunhallinnan perusteita ja menetelmiä varhaiskasvatuksessa. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2004:7. Helsinki: Edita Prima Oy.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2011. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2011. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 24 - 42.

Gallacher, L. & Kehily, M. J. 2013. Childhood: a sociocultural approach. Teoksessa Kehily, M. J. 2013. Understanding childhood: a cross-disciplinary approach. 2nd edition. The Policy Press. The Open University. UK, Glasgow: Bell & Bain Ltd, 211 - 266.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: Edufin.

Juuti, P. (toim.) 2011. Työyhteisön kehittäminen ja johtaminen. Vantaa: Hansaprint.

Kalland, M. 2011. Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.). 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYPro, 147 - 172.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Karimaa, E. 2001. Osaaminen on malleissa. Kunnan järjestelmien ja prosessien mallit. Suomen Kuntaliitto. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes. Vaajakoski: Gummerus.

Luoma, M. 2011. Organisaation toiminnan kehittäminen - monta tietä, yksi päämäärä. Teoksessa Juuti, P. (toim.) 2011. Työyhteisön kehittäminen ja johtaminen. Vantaa: Hansaprint, 26-45.

Määttä, P. 1999. Perhe asiantuntijana. Erityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. Jyväskylä: Gummerus.

Nummenmaa, A. R. & Alasuutari, M. 2008. Metaforat lapsuuden kulttuuristen merkitysten kantajina. Teoksessa Lahikainen, A. R., Punamäki, R-L. & Tamminen, T. 2008. Kulttuuri lapsen kasvattajana. Vantaa: Dark Oy, 19 - 34.

Nummenmaa, A. R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro.

Podmore, V. 1993. Education and Care. A Review of International Studies of The Outcomes Early Childhood Experience. Wellington: New Zealand Council for Educational Research. Teoksessa Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-print, 164.

Puroila, A-M. & Karila, K. 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Karila, K., Kinno, J. & Virtanen, J. (toim.) 2013. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus, 204 - 225.

Pyhäjoki, J. 2005. Dialogisuus auttamistyön verkostoissa. Teoksessa Reijonen, M. (toim.) 2005. Voimaa perhetyöhön. Arjen tuki ja ammatilliset verkostot. Keuruu: Otava, 71 - 91.

Riihonen, R. & Tuukkanen, K. 2013. Selviytymistä vai varhaiskasvatusta - mitä on resurssipula päiväkodissa? Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Väestöliitto. Helsinki: Fram Oy, 64 - 78.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: PS-kustannus, 17 - 47.

Saarsalmi, O. (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Stakes ja Sosiaali- ja Terveysministeriö. Oppaita 71. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Salminen, E. & Tynnenen, K. 2011. Omahoitajana päiväkodissa. Omahoitajuus pedagogisena työmenetelmänä. Pedatieto Oy.

Tuukkanen, K. 2013. Ilon kokemukset varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Oulasmaa, M. & Riihonen, R. (toim.) 2013. Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. Väestöliitto. Helsinki: Fram Oy, 19-20.

Valli, R. 2001. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valli, R. 2001. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 100 - 112.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005. Stakes. Saarijärvi: Gummerus.

Vilén, M., Tapio, N., Janhunen, T., Nissinen, L. & Seppänen, S. 2010. Ammattina perhetyö. Teoksessa Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. (toim.) 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Oy Nord Print Ab, 61 - 99.

Sähköiset lähteet:

Hakeminen. Keravan kaupungin internetsivut. Viitattu 03.02.2014.
<http://www.kerava.fi/palvelut/Sivut/03-01-08-01-hakeminen.aspx>. Viitattu 03.02.2014.

Kerava 2014. Keravan kaupunki 2014 - Taskutilasto. Viitattu 19.11.2014.
<http://www.kerava.fi/Documents/Kerava-info/Taloustilastot/Kerava%20taskutilasto%202014.pdf>.

Kerava-info. Keravan kaupungin internetsivut. Viitattu 19.11.2014.
<http://www.kerava.fi/kerava-info/yleistietoa/tilastotietoa>.

Laki lasten päivähoitosta (19.1.1973/36). Viitattu 06.10.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?paivahoito>.

Lappalainen, R. 2013. Vanhempien kokemuksia päivähoiton aloituskeskusteluista. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu <http://www.theseus.fi/handle/10024/61893>.

Lastensuojelun käsikirja. Tuki lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen. Työskentely-ympäristöt. Viitattu 01.04.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto/lastensuojelun-avohuollon-tukitoimet/tuki-lapsen-ja-perheen-ongelmatilanteen-selvittamiseen>

Olsen, A-L. 2013. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen kehittäminen Keravalla. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.10.2014.
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64051/Opn-Olsen.pdf?sequence=1>

Päiväkodit. Keravan kaupungin internetsivut. Viitattu 11.09.2014.
<http://www.kerava.fi/palvelut/kasvatusopetus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakodit>.

Päiväkotihoido. Keravan kaupungin internetsivut. Viitattu 11.09.2014.
<http://www.kerava.fi/palvelut/kasvatusopetus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivakotihoido>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 05.03.2014.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Turvallisuus uutiset. 30.11.2012. Terveystoimittaja surmattiin Lappeenrannassa kotikäynnillä. Viitattu 01.04.2015.
<http://www.turvallisuus uutiset.fi/sitenews/view/-/nid/6050/ngid/2>

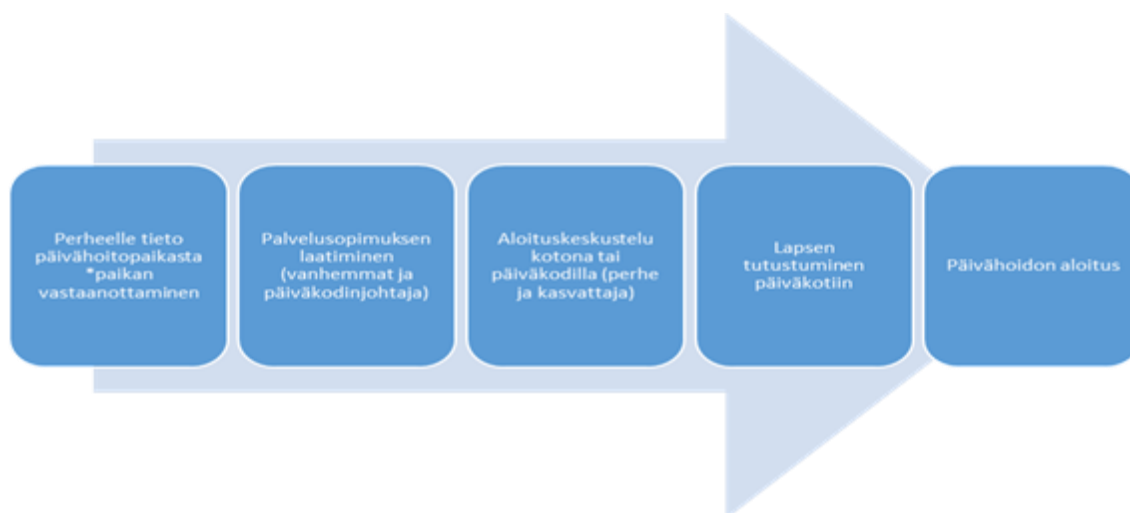
Varhaiskasvatuksen ohjeita huoltajille. Keravan kaupungin internetsivut. Viitattu 01.02.2014.
<http://www.kerava.fi/palvelut/kasvatusopetus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/paivahoidon-ohjeita-huoltajille>.

Varhaiskasvatus. Keravan kaupungin internetsivut. Viitattu 10.09.2014.
<http://www.kerava.fi/palvelut/kasvatusopetus-ja-koulutus/varhaiskasvatus>.

Varhaiskasvatustyöryhmän muistio 1999. Viitattu 08.03.2014.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais1/osa4.htm>.

Kuviot

Kuvio 1: Lapsen päivähoidon aloitusprosessin eteneminen

Taulukot

Taulukko 1: Vastaajien taustatiedot

Taulukko 2: Monivalintakysymysten vastaukset (kappalemäärät ja prosenttiosuudet)

Taulukko 1. Vastaajien taustatiedot	lastenhoitaja		opettaja		Ammatillinen toimeenaste		Opetustaso		korkeakoulu-		korkeakoulu-		Alle 5 vuotta		5-10 vuotta		10 vuotta tai enemmän		Kyllä		Ei		Eivastannut		
	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	
Ammatinlaje	56	54,9	46	45,1																					
Koulutustasoa					35	34,3	34	34	28	27,5	2	2													
Työvuodet varhaiskasvatuksessa													15	14,7	21	21	66	64,7							
Oleko osallistunut päivähoidon aloitusprosessiin lapsen ja perheen kanssa?																				100	98	1	1	1	1
Oleko käynyt aloituskeskustelun kanssa kotona?																				69	67,6	33	33		
Oleko käynyt aloituskeskustelun päiväkodissa?																				99	97,1	3	3	3	

Taulukko 2. Monivalintakysymysten vastaukset (kappalemäärät ja prosenttiosuudet)	Samana mieltä		Jokseenkin samana mieltä		Jokseenkin eri mieltä		Eri mieltä		Eivastattu	
	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%	KPL	%
Aloitusprosessi on helppo toteuttaa	44	43,1	52	52	4	3,9	1	1	1	1
Tarvitsin tukea aloitusprosessin toteuttamiseen	9	8,8	15	15	35	34,3	41	41	2	2
Aloitusprosessi toimii yksikössä hyvin	48	47,1	46	46	7	6,9	0	0	1	1
Aloitusprosessin kulku on minulle selkeä	52	50,1	41	41	9	8,8	0	0	0	0
Aloitusprosessin merkitys on minulle selkeä	77	75,5	21	21	4	3,9	0	0	0	0
Aloitusprosessi auttoi tutustumaan lapseen	68	66,7	27	27	5	4,9	1	1	1	1
Aloitusprosessi auttoi tutustumaan perheeseen	68	66,7	29	29	5	4,9	0	0	0	0
Kotona käytävä aloituskeskustelu on toimiva työtapana	39	38,2	33	33	21	20,6	4	4	5	5
Kotona käytävä aloituskeskustelu tukee kasvatuskumppanuuden muodostumista	50	49	33	33	11	10,8	3	3	5	5
Kotona käyty aloituskeskustelu tuottaa tärkeää tietoa lapsesta ja perheestä	49	48	36	36	9	8,8	3	3	5	5
Käyn aloituskeskustelun mieluummin lapsen kotona kuin päiväkodissa	18	17,6	39	39	29	28,4	14	14	2	2

Liitteet

Liite 1: Kyselylomake

Liite 2: Haastattelukysymykset

VASTAA SEURAAVIIN AVOIMIIN KYSYMYKSIIN OMIN SANOIN (voit jatkaa tarvittaessa paperin kääntöpuolelle) :

1. Millaisena koet kotona käytävän aloituskeskustelun merkityksen päivähoiton aloittamisen ja kasvatuskumppanuuden näkökulmasta?

2. Millaisia haasteita koet kotona käytävän aloituskeskustelun suhteen?

3. Millaisia hyviä puolia koet kotona käytävässä aloituskeskustelussa olevan?

4. Miten kehittäisit kotona käytävää aloituskeskustelua työtapana?

5. Millaista tukea toivoisit kotona käytävän aloituskeskustelun toteuttamiseen?

Kiitos vastauksistasi!

Liite 2 Haastattelukysymykset

KYSYMYKSIÄ HAASTATTELUUN KOSKIEN ALOITUSPROSESSIA

23.6.2014

Aloitusprosessilla tarkoitetaan koko prosessia lähtien siitä, kun perhe saa tiedon päivähoitopaikasta ja päättyen päivähoiton aloittamiseen. Prosessi sisältää näin ollen eri aloituskeskustelujen käymisen perheen ja päiväkodin välillä sekä varsinaisen tutustumisajan. Lapsen aloitettua päiväkodissa varsinaisen hoidon puhutaan kasvatuskumppanuudesta.

- 1 Miten koet lapsen päivähoiton aloitusprosessin toimivan Keravalla?
- 2 Mikä aloitusprosessissa on mielestäsi toimivaa ja hyvää?
- 3 Mitä haasteita aloitusprosessiin mielestäsi liittyy?
- 4 Miten kehittäisit aloitusprosessia?
- 5 Kaipaisitko jonkinlaista tukea aloitusprosessin läpiviemiseen? Millaista / mitä / keneltä?